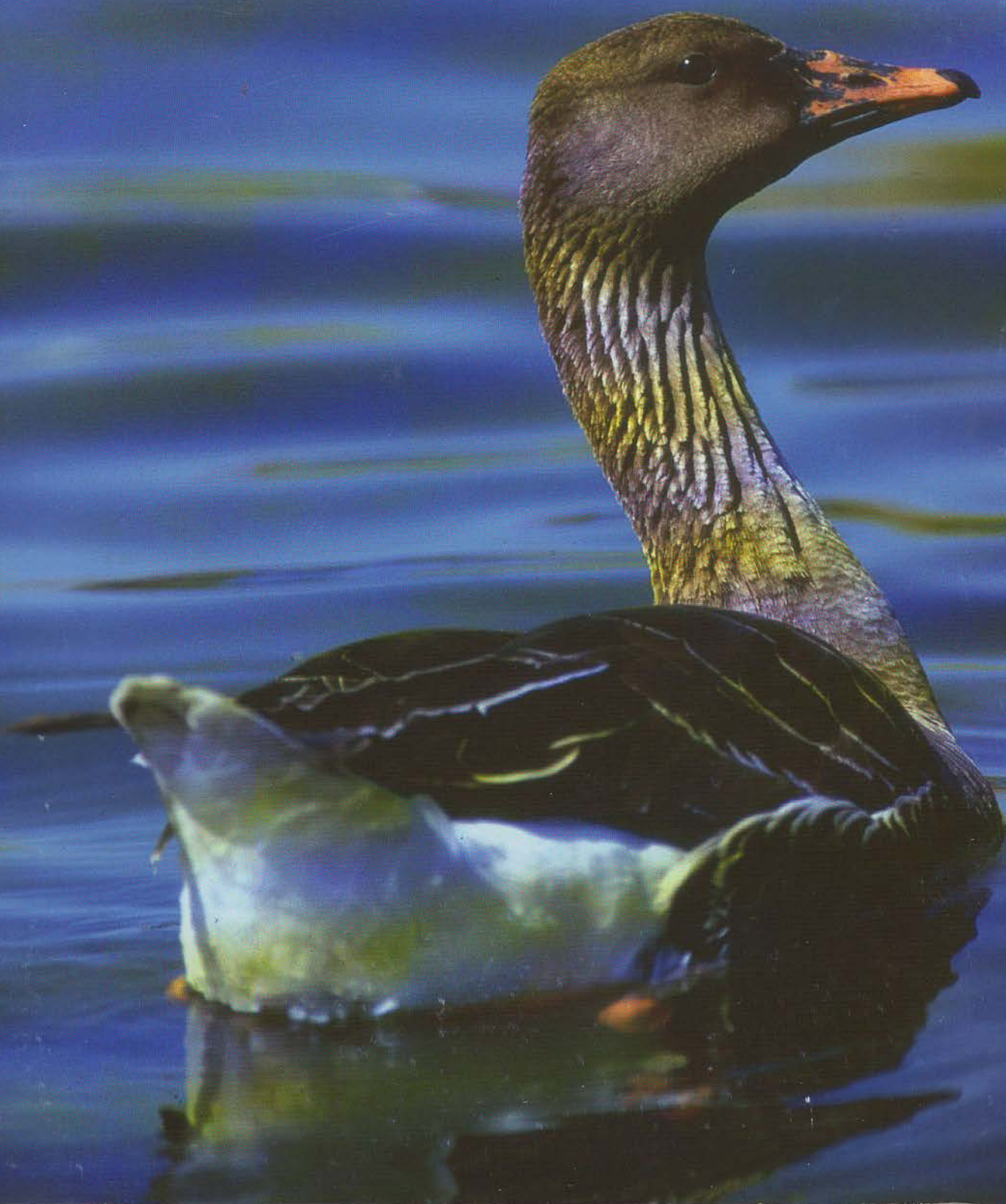


SOTHØNA

ØSTENSJØVANNETS
VENNER

Nr. 10 - mai 1995 - årgang 6





Bladet sendes gratis til alle ØVVs hovedmedlemmer.
Løssalg kr. 30,-

Sothøna redaksjonen:

I redaksjonen:

Finn A. Gulbrandsen, Selma M. Monsen,
Anne-Berit Gyberg, Alf Skjeseth
- med god hjelp fra styret

Annonseansvarlig: Jan Christensen

Omslagsfoto: Sædgås, Erik Damsgaard

Forsidelogo: Anne Durban

Foto: Redaksjonen

Layout: Selma M. Monsen

Brev til redaksjonen og annonsebestilling sendes:
SOTHØNA, Postboks 15 Abelso, 1105 Oslo
Selma M. Monsen, tlf.: 22 27 12 54

Foreningens styre:

Leder: Finn A. Gulbrandsen, tlf.: 22 27 28 10

Nestleder: Werner Alvestad, tlf.: 22 27 91 55

Sekretær: Kari Lønstad, tlf.: 22 29 87 67

Kasserer: Tor Jacobsen, tlf.: 22 29 13 83

Styremedlemmer: Manuel Rojas, Hanne Skram,
Dag E. Thorenfeldt

Varmedlemmer: Torill Carlsen, Arnfinn Ebne,
Hanne Lønstad, Johan Mollatt

Kontaktpersoner arbeidsgrupper:

Slåtteng-gruppa: Johan Mollatt, tlf.: 22 27 39 93

Standgruppa: Kristin Kvarme, tlf.: 22 18 72 20

Overvåkningsgruppa: Finn og Werner

Postgruppa: Hanne Blesvik, tlf.: 22 74 42 22

Post til styret:

Østensjøvannets Venner
Postboks 15 Abelso, 1105 Oslo

Postgironr.: 0801.273.1826

Bankgironr.: 6062.05.12861

Stiftelsen Østensjøvannets Kulturfond:

Representert ved Oslo Byes Vel, Verdens Naturfond,
Fortidsminneforeningen, Akershus 4H og ØVV.

Leder Herman Berger, Bølertskogen 59, 0691 Oslo

Postgironr.: 0824.076.7776

Bankgironr.: 6062.05.13035

Medlemspriser 1994:

Hovedmedlem: kr. 60,-

Husstandsmedlem: kr. 5,-

Foreninger, o.l.: kr. 300,- (minimum)

Firmaer o.l.: kr. 600,- (minimum)

Betales til foreningens post- eller bankgiro

Fuglevakta:

Telefonvakt/Dognvakt

Ved Faunakriminalitet, syke og skadede fugler

Norsk Ornitologisk Forening, mobil tlf.: 94 72 95 00

ØVVs fuglevakt: Werner Alvestad tlf. 22 27 91 55

Forurensning:

Vannverkets Telefonvakt/Dognvakt

Ved uregelmessigheter, oljeutslipp etc. tlf.: 22 65 89 60

Sothøna er trykket på Svanemerket papir.



Vi takker våre annonsører for støtte til utgivelse av dette bladet.

Endelig.....

Det ser ut til å løsne i vernearbeidet omkring Østensjøvannet - Riksantikvaren har startet fredningsarbeidet av Nordre Abildsø gård inkludert jordene som omgir hovedbolet.

Etter å ha ventet - og mast - ventet og mast - kan Venneforeningen igjen konstatere at arbeidet vårt ser ut til å bære frukter.

Gården er verneverdig i nasjonal sammenheng. Bygningenes plassering i terrenget, hovedbygningens utforming og et sjeldent hageanlegg har på hver sin måte verdier som nå ser ut til å bli reddet for ettertiden. Riksantikvarens høringsdokument er et bunnsolid svar på bygningsrådets vedtak i 1991 der omregulering av gården ble avvist. Rådet oppfordret statlige myndigheter til å avklare områdets verneverdi etter eget lovverk. At Selvaagbygg A/S går imot fredningen er neppe nok til å stanse prosessen som er i gang.

Frigjøringsjubileet.

50 år er gått siden frigjøringen. I områdene rundt Østensjøvannet fantes det tyske forlegninger. Gårder og skoler her sør i Aker ble okkupert. I dette nummeret av Sothøna gir Terje R. Diesen, sjefen for Milorgområde 13130, oss en beskrivelse av de tyske anleggene rundt Østensjøvannet under krigen. Vi må ikke glemme at også i vårt nærmiljø satte okkupasjonsmakten spor etter seg.

Naturvernåret 1995.

Europarådet har bestemt at 1995 skal være naturvernår. H.K.H. Prinsesse Märtha Louise (se foto nedenfor) og Miljøvernminister Thorbjørn Berntsen foretok den offisielle åpningen 21. januar ved Ælsrudvannet. - "Å sikre natur i nærmiljøet er like viktig som å verne store naturområder. Forurensinger og utbygginger er en økende trussel mot et variert plante- og dyreliv og dermed et godt og opplevelsesrikt nærmiljø. Derfor har Europarådet valgt *vern av natur utenom allerede vernede områder* som hovedtema for Det europeiske naturvernåret 1995" - heter det i en pressemelding fra departementet. Dette passer som hånd i hanske for Østensjøområdet, men i en by som Oslo holder det ikke med fagre ord. Kun statlig vern kan forhindre området rundt naturreservatet Østensjøvannet fra å bli ødelagt. Dette har også bystyret bedt om. Vi har en ukuelig tro på at området vernes med slike virkemidler.



Fra den offisielle åpningen av Naturvernåret 1995

Foto: Grete Zahl

Tenk globalt! Handle lokalt! Det nytter!

Finn

Verdens vakreste dyr?

AV YNGVE KVEBÆK

Vakkert er det når rådyrene i luftige sprang svever over sommerengen, men de smekre, nordiske gasellene har også andre sider.

En sensommernatt for mange år siden listet jeg meg fram i et område med tett løvskog. På den tiden av døgnet er det gjerne høy aktivitet blant dyrene, og sansene og årvåkenheten skjerpes kraftig - også hos mennesker, spesielt de som fortsatt bærer et snev av fuktighet bak ørene! Jeg hadde hørt noe som beveget seg og fulgte forsiktig etter.

Spenningen var som det heter til å ta og føle på. Jeg kom temmelig nær lydkilden da det med ett ble stille.

Jeg sto

lenge rolig selv, men så var tålmodigheten slutt, og jeg forsøkte å nærme meg enda mer. Svært mørkt var det og selvsagt umulig å bevege seg lydløst. Plutselig eksploderte skogen like ved, ledsaget av noen aldeles hårreisende lyder. I fantasien mantes det fram bildet av flokkevis med rasende, angripende bjørner, og det neste jeg husker er at jeg befant meg fem meter oppe i en tynn orestamme uten greiner. Et prakteksempel på teknikk og hurtighet i stammeklatringens kunst. Jeg kjente til og med at treet ristet som følge av mine egne hjerteslag, og jeg er overbevist om at hadde det vært senere på høsten, ville treet vært fritt for bladverk i løpet av kort tid!

De grove rautene fjernet seg mer og mer, og omsider måtte jeg jo komme meg ned på bakken. Jeg roet meg etter hvert og fikk tenkt i gjennom saken. Jeg visste at rådyr skulle ha

grove og kraftige lyder, men at de skulle være så skremmende... Senere har jeg hørt rådyr mange ganger og vet at det var det jeg opplevde, men den gang kunne jeg jo ikke være helt sikker, så jeg avblåste nattevandringen. Det kan bli litt for spennende av og til.

Ja, rådyrenes fryktinngytende lyder står i grell kontrast til det bildet vi har av disse skapningene. De er jo utrolig pene og er selve legemliggjørelsen av uskyld med sine blanke, mørke øyne. Noen sier at de er verdens vakreste dyr. Men skinnet kan bedra. En rådyrbukk kan være 30 kg dårlig humor med sylkvasse pigger i pannen. Den tyske naturforskeren Konrad Lorenz beskrev rådyret som en av de mest motbydelige, mest hemningsløse og blodtørstige mordere som finnes samtidig som det nest etter duen er symbolet på mildhet. Dessuten at dette ondskapsfulle dyret har våpen, nemlig geviret, og forbasket lite hemninger med å bruke det. En zoolog ved navn Brehm advarte i det forrige århundret mot å ha tamme rådyr fordi de ofte ble voldsomme av seg, spesielt overfor kvinner (!).

Årsaken til rådyrbukkens atferd må tilskrives dens sterke territoriemarkering i motsetning til de andre hjortedyrene våre der forholdet til eienomsgrensene er langt mer avslappet. Andre bukker drives skånselsløst bort. Ute i det fri går dette som regel veldig greit. Den svakeste tar beina fatt og striden er over nesten før den har begynt. Men inne i en innhegning blir situasjonen en helt annen. Den dominerende bukken driver både andre hanner, hunner og kalver inn i et hjørne og kan faktisk gjøre mer eller mindre mos av dem. I zoologiske hager er rådyr ofte årsaken til flere ulykker med mennesker enn både tigre og løver! Så den milde og fredselkende Bambi som vi alle kjenner,



Tegnet av Ivar Håkenstad

er i virkeligheten ikke fullt så prektig hvis vi skal legge menneskelige mål til grunn for beskrivelsen.

Før i tiden var det lite rådyr her i landet. Det er først i vårt århundre at bestanden har økt så mye at dyret har blitt et svært vanlig syn over en stor del av landet. I Troms og Finnmark er det som regel tale om streifdyr i likhet med situasjonen i flere fylker på Vestlandet. Men ellers i landet lever og trives de utmerket i det vekslende kulturlandskapet - og i stort antall. Skjønt på midten av 1960-tallet fikk nok stammen seg en kraftig knekk etter de store snofallene på den tiden. Dyp snø er rådyrets verste fiende. De små klovene er egentlig ikke særlig godt tilpasset norske vinterforhold. Det er tydelig at vårt land er i yttergrensen for dets eksistens. Men dyret kan da sette inn mottiltak. For å klare kulda bedre, er det et faktum at mange arter utvikler større kroppsvolum jo lengre nord de er utbredt! Så også med rådyret. Det er den såkalte Bergmanns lov som gjør seg gjeldende. Det hores litt komplisert ut, men det er slik at et

stort rådyr har mindre overflate i forhold til kroppsstørrelsen enn et lite rådyr. Dermed blir varmetapet mindre. Så når kulda setter inn overlever flere store individer enn de mindre og deres arvemateriale får dermed større suksess. Derfor er rådyr i Nordland gjennomsnittlig større enn rådyr i Østfold!

Det er på ettervinteren det er smalhans for rådyret. Ofte mye snø og lite mat. Derfor er det mange som prøver å hjelpe rådyrene over det verste ved å legge ut mat på særskilte fôringsplasser. Riktig mat, vel og merke. Feilfôring har ofte tatt mangt et rådyrliv, så det gjelder å holde seg orientert.

Til forskjell fra de andre hjortedyra i Norge, har rådyrbukkene et kampklart gevir allerede på våren, og brunsttiden varer hele sommeren til paringen er over i august. Den forsvaret sitt territorium og sitt harem med 2-3 hunndyr mot enhver rival. Snart er det lett synlige ringformede stier rundt busker eller trær der hannen fotfølger hunnen rundt og rundt. Stier som sikkert mangt et friluftsmenneske har stusset over på sin vandring.

Etter paringen står rådyrhunnen eller råa foran en ti måneder lang periode med fosterutvikling. Skjønt det går langsomt i begynnelsen. På fagspråket heter det forsinket implantasjon. Etter at egget er befruktet, ligger det på vent i 4-5 måneder før utviklingen skyter fart. Så kommer ungene - vanligvis to - til verden i begynnelsen av juni da naturen er på sitt rauseste. Det er på den tiden at noen mennesker gjør den fatale feilen å ta til seg rådyrkalver som de har funnet liggende for seg selv - tilsynelatende forlatt. Skjønt de fleste burde vel nå ha hørt om dette gjennom år med advarsler i naturspalter og andre media. Moren står som regel ikke langt unna og følger noye med på hva som foregår.

Men det er sannelig ikke så lett å se bort fra beskytterinstinkt i oss når vi står foran slike små, hvitprikkede hjerteknusere i pusekattstørrelse som titter nysgjerrig opp. ■

Kvebæk er fast naturskribent i ukebladet Familien og er leder av Nordre Øyern Fuglestasjon.

Følgende artikler fås kjøpt fra foreningen:

Erik Damsgaard, Luftfoto av Østensjøvannet

	Ord.pris	Tilbud
Medlemmer	kr 150,-	kr 75,-
Ikke-medlemmer	kr 200,-	kr 100,-

Jørn Areklett Omre, Høstflukt - Østensjøvannet

Bildet har vunnet 1. pris i fotokonkurranse. Takket være gunstig pris fra trykkeriet har vi følgende tilbud:

	Ord.pris	Tilbud
Medlemmer	kr 100,-	kr 50,-
Ikke-medlemmer	kr 150,-	kr 75,-

Postkort kr 5,-

Tilbud: 5 ulike postkort kr 20,-

Almanakk kr 35,-

Sothøna kr 30,-

Klistremerker kr 10,-

Tilbud: Fuglerapport 91/92 kr 10,-

Medlemsnål kr 25,-

T-skjorter: Medlemmer kr 60,-

Ikke-medlemmer kr 75,-

Luftfoto, høstflukt og postkort selges på Abelso og Bratlikollen postkontor, samt på Oppsal og Boler bibliotek.

Send postgiro med bestilling og mottakers navn og adresse, så vil vi sende artiklene i posten. Foreningens postgiro kontonummer er 0801.273.1826.



Hengebjørk



Lavlandsbjørk



Or



Hassel



Vintereik



Sommereik



Rogn

Vi ser på forskjellige trær

Bjørk

Bjørkeslekten omfatter ca. 50 arter, utbredt på den nordlige halvkule. Slekten karakteriseres ved sympodial greinbygning, dvs. at endeknoppene dør bort og lengdeveststen fortsetter fra en sideknopp. Det er tydelig forskjell mellom kortskudd og langskudd. Hannraklene sitter i spissen av langskudd og kommer fram om høsten. Hunnraklene sitter på bladbærende kortskudd. De kommer fram like før blomstringen, som er omtrent samtidig med lauvsprett. Når raklene er modne, faller rakleskjellene av sammen med de vingete nøttene.

I Norge snakker vi oftest om lavlandsbjørk (hengebjørk/vortebjørk), vanlig bjørk (fjellbjørk) eller dvergbjørk.

Lavlandsbjørka (hengebjørk) er utbredt gjennom hele Europa til Sicilia i sør og gjennom Asia til Japan. I Norge fins den i lavereliggende trakter over storstedelen av landet, og forekommer helt nord til Sor-Varanger. Mest vanlig er den likevel i lavlandet i Sor-Norge. Karakteristisk for lavlandsbjørk er at årsskuddene ikke er håret, men mer eller mindre besatt med klebrige harpiksvorter (derav navnet vortebjørk). Knoppene er små og nesten tørre, og de yngste

skudd tynne og oftest hengende (hengebjørk). Bladene er dobbelt sagtakket og mer uttrukket i spissen enn hos vanlig bjørk. Lavlandsbjørka blir inntil 30 m høy, og skal kunne bli ca. 300 år. Veden er gulhvitt, finporet og har utydelige årringer. Særskilt verdifull til møbelvirke er flammebjørk, hvor vedfibrene går i bolger.

Det totale utbredelsesområde til **vanlig bjørk** (fjellbjørk) er fra Grønland og Island over Nord- og Sentral-Europa og gjennom Sibir til Kamtsjatka. Vanlig bjørk skiller seg fra lavlandsbjørk bl.a. ved at den ikke har harpiksvorter på årsskuddene, ved at knoppene er større og mer klebrige og at bladene er mer ovale med kort spiss og bare enkelt sagtakket. Den kan bli inntil 20 m høy og neppe over 200 år gammel.

Dvergbjørk er utbredt på Svalbard, Grønland, Island og Færøyene og i fjellene i Europa, Nord-Asia og Nord-Amerika. I Norge er den vanlig i fjellene over hele landet. På Vestlandet og nordpå går den ofte helt ned til havet, og den er også funnet i de laveste trakter ved Oslofjorden. Den blir sjelden mer enn 1 m høy. Den har stive, nesten sirkelrunde blad med rundtakket bladrand. ■

I mars 1994 skrev Aftenposten i sin Pollenvarsel for Østlandsområdet følgende:

Bjerkeblomstringer starter i månedsskiftet mai/juni og varer til slutten av juni. Det samme gjorde den i fjor.

Bjerken har den egenskap at den annen hvert år har ett rikt og ett fattig pollenår. Kombinasjonen med mild vinter og pollenrik bjerk førte til fjorårets (1993) ekstreme pollenutslag.



Bjørk (over) og dvergbjørk (høyre)

Av Grete Zahl

Aschehoug Forlag har godkjent bruk av tegninger



Spisslønn



Osp



Lind



Ask



Bok



Alm

Arvingenes side

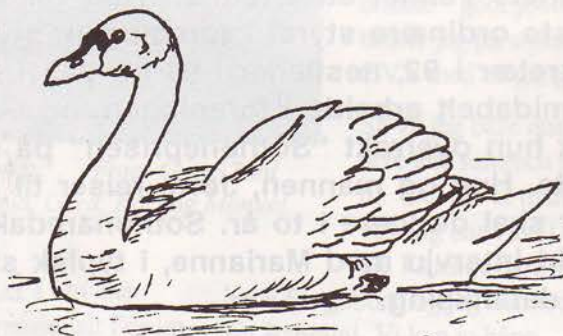
VED FINN A. GULBRANDSEN

Knoppsvane

Denne arten er den tyngste fuglen i Norge. Hannen veier om lag 12 kg. Fjædrakten er hvit. Ved nebbets overside har knoppsvanen en svart knopp. Beina er svarte. Kjønnene er like.

Den voksne fuglen kan bringe fram en snorkende, hes lyd. Under hekkingen finner vi arten som oftest i vegetasjonsrike ferskvann. Hekkingen starter oftest i 3 - 4 års alderen. Svane-paret holder sammen livet igjennom. Eggleggingen starter vanligvis i mai. Hunnen legger 3 - 10 egg. Knoppsvanen lever av planter f. eks. tjønnaks og vasspest.

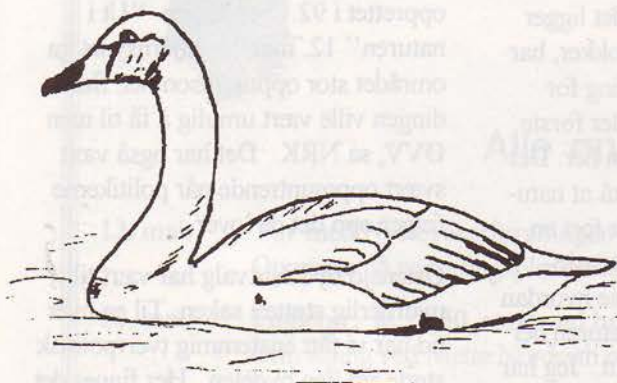
Tjønnaks er så å si utryddet i Østensjøvannet pga langvarig forurensing. Er det derfor knoppsvanen ikke vil slå seg ned her? Den observeres på trekk hvert år. Knoppsvane i flukt gir fra seg en meget karakteristisk syngende lyd. Vingene lager denne lyden.



Sangsvane

Sangsvanen og knoppsvanen er omtrent like store. Den letteste måten å se forskjellen på disse to artene er nebbet. Sangsvanen har gult og svart nebb. (Se i en fuglebok).

Sangsvanen holder til vanlig halsen mer oppreist enn knoppsvanen, og den ser derfor slankere ut. Sangsvaner i flukt gir ofte fra seg en trompetlignende lyd. Hekkingen foregår nord i Norge på myrer eller i småvann. Hunnen legger 4 - 7 egg. Sangsvanen spiser vannplanter den finner på grunt vann. Det hender den beiter på land, og den kan faktisk ta en del smådyr.



Den lille ornitolog

For deg som er fugleinterresert, kan det være flere måter å bli kjent med forskjellige arter på. Først og fremst er det lurt å følge med i nærheten av hjemmet ditt. Prøv om du kan finne navnet på de fuglene du ser mest. Kanskje du kan lage deg en navneliste over fuglene hjemme. Skaff deg en fuglebok dersom du ikke har en. Etterhvert kan du notere ned navnene på fugleartene du ser ved Østensjøvannet også. Det å skrive lister kan gjøre det enda mer morro å se etter forskjellige fuglearter.

En som titter mye på fugl, kalles ornitolog. Våren er kanskje den mest morsomme tiden å se nye arter. Nå om våren er det også spennende å se etter så mange vårtegn som mulig. Folg med så god du kan.

En oppgave for deg til hostnummeret av "Sothona" kan f. eks. være å se hvor mange andefuglarter du ser ved Østensjøvannet i løpet av sommeren.

Skriv til oss og fortell hvordan det har gått. Adressen er:

ØVV - Sothona redaksjonen
Postboks 15, Abelso, 1105 Oslo.

Mitt Østensjøvann

INTERVJU MED MARIANNE ØSTBYE

Marianne Østbye har takket av fra styret i Østensjøvannets Venner etter fem år. Hun var varamedlem i det første ordinære styret i foreningen, styremedlem i 91, sekretær i 92, nestleder i 93 og 94. Hun har nedlagt et formidabelt arbeide i foreningen, og i den anledning fikk hun overrakt "Sothøneprisen" på siste medlemsmøte. Hun og mannen, Jørn, reiser til Bahrain i mai. Der skal de være i to år. Sothønaredaksjonen får et raskt intervju med Marianne, i typisk stil, innimellom litt datafiksing.

Du har lenge vært engasjert i Østensjøvannet. Hva var årsaken til at du ble så opptatt av området, og hvorfor har du nedlagt så mye arbeid i ØVV?

Byggesaken ved Abildso gård engasjerte sterkt. Her var det åpenbart at noe måtte gjøres, noen var allerede i gang. De trengte hjelp, så hvorfor skulle ikke jeg bidra med mitt? Slik ble det. Jeg folte det på en måte som en plikt å være med. Noen måtte jo ta byrden med å bearbeide myndigheter, stå på stand osv. Kunnskapene om gården og Østensjøområdet økte etterhvert, og med økt kunnskap, økt engasjement. Det var svært givende. Jeg fikk mange nye venner, og det ene dro det andre med seg. Første året var vi spesielt aktive på Slåtten-ga ved bakken til Manglerud skole. Der hadde vi virkelig mange hyggelige og fornøyelige stunder.

Arbeidet med Østensjosaken har gitt meg større evne til å glede meg med turer rundt vannet.

Her får jeg ro i sjelen, følelse av rotter, og her hører jeg til. Turene rundt vannet er aldri like hverandre, man treffer alltid mange blide og hyggelige mennesker. Folk er avslappet på tur rundt perlen vår. Gårdene forteller sagaen sin. Minna Wetlesen fra Abildso og Haakon Tveter fra Østensjø har gitt ekstra store bidrag til distriktets historie. Forresten synes jeg at Minna Wetlesen har

gjort en stor innsats for kvinnene i særdeleshett. Hun burde få en egen vei oppkalt etter seg. Wetlesens vei er ikke nok. Vi må få Minna Wetlesens vei.

Vi som kjenner deg godt, vet du har hatt et spesielt engasjement når det gjelder barna og Østensjøområdet....

Ja, helt klart. Fordi området ligger inneklemt mellom boligblokker, har det en helt spesiell betydning for barna. De får oftest sin aller første spede kontakt med naturen her. Det er lett å få barna til å forstå at naturen må respekteres. De får fort en ansvarsfølelse overfor Østensjøområdet, fordi vi lett kan se hvordan mennesker har påvirket naturen her og hvilke følger det har fått. Jeg har hatt med barnehager til området flere

ganger, og det er alltid en uforglemmelig opplevelse. Barna storkoser seg her. De reagerer med ekte følelser.

I arbeidet foreningen har nedlagt, har det vært tilbakeslag og oppmuntringer. Kommentarer?

Det har vært frustrerende å registrere at politikere ikke møter til spesialarrangement for dem. Alle var også enige om at man skulle holde fingrene unna Østensjøområdet, men så dukket både gravlund-, golfbane- og bebyggelseplaner i Kirkeskauen opp igjen.

Oppmuntringene har vært mange: vi har mottatt en rekke priser, vi har stadig fått ros av medlemmene og også av Riksantikvaren. Noe av det som har gjort det mulig å stå på videre har vært at naturreservatet ble opprettet i 92. Sendingen "Ut i naturen" 12. mai 93 i fjernsynet ga området stor oppmerksomhet. Sendingen ville vært umulig å få til uten ØVV, sa NRK. Det har også vært svært oppmuntrende når politikere følger opp det de lover.

Østensjø bydelsutvalg har vært til uvurderlig støtte i saken. Til en hver tid har vi fått enstemmig tverrpolitisk støtte fra den bydelen. Her finnes det stor bevissthet om vannets verdier.

Spesielle opplevelser?

Ellers opplevde jeg hettemåkekatastrofen i 1992 på nært hold. "Falken" kom roende inn med hauger av døde hettemåker. Det var fælt å se på dødskrampene. Den opplevelsen sitter på netthinnen.

Jeg har også hørt om en dame som syklet ihjel gåsunger. Hun mente hun hadde forkjørsrett!

Flere "eldre" Østensjøboere som ikke har visst hva de har hatt utenfor stuedora, har det vært spesielt hyggelig å ha med på tur. De fikk plutselig



Marianne i hjemmlige omgivelser

enda bedre holdning til vannet.

En helt spesiell fugleopplevelse var da jeg kom tett innpå en grønnspett som satt på den asfalterte turveien ved Manglerud skole.

I 1991 guidet du og Erik Damsgaard "1001-klubben" til Verdens naturfond rundt Østensjøvannet. Hvordan var det?

En fornøylig opplevelse. 1001-klubben består jo som kjent av WWFs mangemillionærer. De var meget begeistret for innsjøen vår. De var imponert over at Oslo kunne ha et slikt område innenfor byggesonen! Da de horte at området var truet,



*Marianne sammen med styret (1992) Foto: Grete Zahl
Fra venstre: Finn, Marianne, Selma, Gerd, Kari og Manuel*

utbrøt en av dem: "Let's buy the whole area!" I Internasjonalt Forum var det også stor glede over området da jeg viste lysbilder og kåserte for dem.

havn for gubben og jeg kommer hjem fra Bahrain! Vi kan jo håpe....

Til slutt vil jeg gjerne takke alle jeg har jobbet sammen med i foreningen for mange kjempehyggelige stunder! Styret har alltid vært flinke til å støtte hverandre og rose hverandre. Hører jeg ordene "godt jobba!", tenker jeg på styret i ØVV med en gang.

Så vil jeg bare ønske dere alle sammen lykke til. Det ser ut til at dere virkelig har vind i seilene nå. Kanskje dere er vel i

ved Finn



Aktiviteter

1995

Alle ønskes velkommen!

- 13. mai:** Tur med Nyttevekstforeningen ved vannet. Oppmøte på parkeringsplassen kl 10.00.
- 15. mai:** Fugletur, kl 18.30, start ved brua. Omvisning ved Mette Nordseth og Paul Berger Hansen.
- 11. juni:** Østenjødagen på Østensjø gård, søndag 11. juni, kl 13.00 - 16.00. **OBS! Avlyses hvis regnvær.** Det er 4 gang vi arrangerer kulturfesten på Søndre Østensjø gårds tun. Vi vil tilby forskjellig underholdning, omvisninger, stands og salg av forfriskninger.
- 27. sept.:** Medlemsmøte, onsdag 27. september kl 19.00, Skullerudstua. Tema bestemmes senere.
- 15. nov.:** Medlemsmøte, onsdag 15. november kl 19.00, Abildsø Folkets hus. Reise med Knut Eie til Galapagos.

Møteplan for styremøtene i ØVV i 1995

Dato: 15. mai, 31. mai, 14. juni, 22. august, 20. september, 19. oktober, 14. november, 11. januar - Årsmøte onsdag 14. februar 1996.

Styret ønsker alle vel møtt til sine aktiviteter!

Riksantikvaren vil frede hele Abildsø gård

AV ALF SKJESETH

Riksantikvaren foreslår å frede alle bygninger, hageanlegget, åkerlandet og alleen ved Nordre Abildsø gård. Fredningsforslaget ble 14. februar lagt ut til offentlig høring, med svarfrist på seks uker.

Det er et omfattende fredningsforslag som er lagt fram, undertegnet av assisterende riksantikvar Sissel Rønbeck. Hjemmel for totalfredning av bygninger og område finner Riksantikvaren i loven om kulturminner fra 1978.

For hovedbygningen blir det foreslått fredning av både eksterior og interior, med unntak av endringer som ble gjort ved en større ombygging på 1930-tallet og seinere endringer. For sidebygning, drengestue og et mindre uthus blir det foreslått fredning av eksterioret. Det blir slått fast at vedlikeholdssituasjonen for hovedbygningen og uthuset er bekymringsfull, men at tilstanden ikke skulle forhindre en meningsfull bevaring.

-Det er fullt mulig å sette bygningen i stand uten at for mye av bygningens autensitet og kilde- og kunnskapsverdi vil gå tapt, heter det i fredningsforslaget.

Alleen fra gården ned til Plogveien og hageanlegget skal "bevares som viktige historiefortellende elementer gjennom skjøtsel og fornyelse av vegetasjonen når det blir nødvendig", skriver Riksantikvaren i sitt forslag.

Området rundt

Hele eiendommens åkerland foreslås også fredet. Formålet

er å bevare hele anleggets virkning i landskapet, ved å opprettholde det samlede inntrykket som dannes av alle, veier, gjerder, beplantning, hagerester, vegetasjon og jordbruksareal. Abildsø gård er i dag på ca 150 mål.

Dersom Riksantikvarens fredningsforslag blir gjennomført, vil det bli satt en effektiv stopper for alle planer om boligbygging, gravlund eller andre inngrep innenfor gårdens grenser. Riksantikvaren slår fast at det

innenfor fredet område ikke må settes i verk tiltak eller bruksendring som kan forandre områdets karakter eller på annen måte motvirke fredningens formål.

-Dette gjelder alle former for bebyggelse, anlegg og utvidelse av veier eller parkeringsplasser, oppsetting av gjerder, endring av beplantning, belysning eller belegg, planering, masseuttak, utfylling og andre landsskapsinngrep, heter det.

Når det gjelder bygningene, blir det bl.a. slått fast at det som resultat av fredning ikke vil være tillatt å rive eller bygge om bygninger, og at vedlikehold og istandsetting skal skje med tradisjonelle materialer og tilpasset bygningenes egenart.

Verdifull kulturhistorie

Riksantikvarens begrunnelse for det omfattende fredningsforslaget skulle i store trekk være kjent for Østensjøvannets Venner og Sothonas lesere.

-Formålet er å bevare et gårdsanlegg i gamle Aker som fortsatt ligger i et helhetlig og jordbruksbasert kulturlandskap og som inneholder bygningshistorisk og kulturhistorisk meget verdifulle enkeltobjekter. Enkelbygningene, bygningenes innbyrdes forhold, alleen og hageanlegget og alle disse elementenes forhold til det omliggende kulturlandskapet rundt Østensjøvannet, representerer en økonomisk og økologisk struktur som var typisk for områdene rundt Kristiania både i det forindustrielle samfunnet og i første fase av



Abildsø gård 1990
Foto: Erik Damsgaard

det industrielle samfunn, men, som det nå bare er få rester igjen av, heter det.

Kvinnehistorie

Riksantikvaren legger også vekt på gårdens tilknytning til viktige hendelser innen norsk landbruks- og skolehistorie på 1800-tallet, og særlig Minna Wetlesens virksomhet.

-Som ramme omkring Minna Wetlesens virksomhet er Abildso

også med på å berette om viktige sider ved den framvoksende kvinnebevisstheten på 1800-tallet, og er derfor et viktig kvinnerelatert kulturminne, heter det i vurderingen av Abildso gård som kulturminne.

Forberedelsene til fredningsforslaget har pågått siden sommeren 1992, da både Oslo kommune, Selvaagbygg og Stein Abildso ble varslet. Det er ikke kommet kommentarer til fred-

ningsvarslet. Etter et offentlig etter-syn i Oslo kommune, vil saken i henhold til kulturminneloven bli forelagt Oslo bystyre for vedtak om fredning blir truffet. Høringsfristen for fredningsforslaget var satt til 27. mars, og Riksantikvaren ber Oslo kommune forberede saken slik at bystyrets uttalelse kan foreligge snarest mulig etter høringsperioden.

Brevdua

POST FRA VARE LESERE

Gustav J.F. Dietrichson

Olav Nygards vei 68 0688 Oslo 9/12-94

Østensjøvannets venner.

Det står et skilt ved østsiden av vannet, like før du på veien nordfra når det nordligste jordet til Østensjø gård.

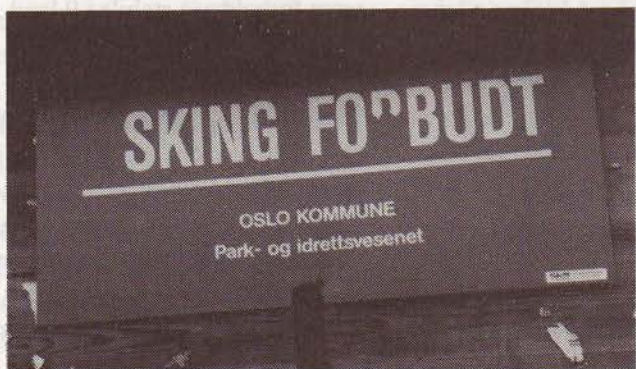
Jeg skal hoppe over alle de fortolkninger budskapet setter igang hos leseren.

For meningen er vel en anmodning om ikke å bruke skøite-teknikk der skisporet går ?? . Det går vel an å skrive : skøiting forbudt, skulle jeg tro.

Jeg foreslår ihvertfall å be Østensjøvannets venner å høre om Park-og idrettsvesenet skulle prøve et nytt og bedre forsøk.

med hilsen

G.J.F. Dietrichson.



En svale gjør ingen sommer....

GJENGITT ETTER TILLATELSE FRA NOF

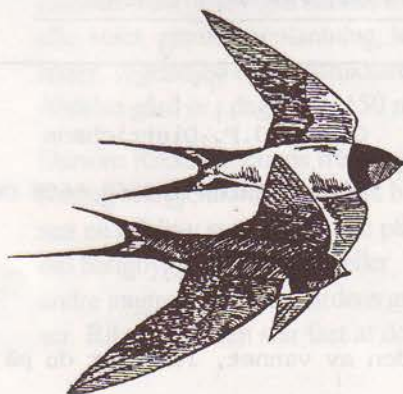
... men kan du tenke deg en sommer uten svaler? Våre tre svalearter er vesentlig redusert i antall de siste tiårene. Årsakene er nok flere, men langt på vei ukjente. Låvesvala er valgt til Årets Fugl i Naturvernåret 1995. I den forbindelse akter Norsk Ornitologisk Forening (NOF) å kartlegge situasjonen for arten i Norge. Sentrale problemstillinger er:

- Hvor stor er den norske bestanden?
- Går låvesvala tilbake alle steder, og hva er i så fall grunnen?
- Hvor finnes de viktigste overnattingsplassene for låvesvala, og hva betyr disse for å opprettholde lokale bestander?

Vi trenger hjelp - din hjelp!

Svalene går kraftig tilbake ikke bare i Norge. Tendensen er den samme over hele Europa. Forskerne regner med at endringer i landbruket kan være avgjørende for utviklingen. Alle våre tre svalearter er utelukkende insekt-spisere. Når mange bønder har gått over fra husdyrhold til f.eks. korndyrking, eller mange husdyr idag er satt på bås, påvirker dette tilgangen på insekter. Dermed påvirkes også svalene. For låvesvalas del er det også hevdet at tilbakegangen skyldes mangel på egnede hekkeplasser.

Låvesvala og taksvala er i Norge nesten utelukkende knyttet til gardsbruk, i den forstand at de har reirene sine inne i låver eller uthus (låvesvale) eller oppunder monet eller takskjegget utvendig på bygninger (taksvale). Sandsvala stiller helt andre krav og hekker i grustak eller langs elvebredder. For å komme nærmere svaret på de spørsmål vi har stilt oss, søker vi derfor hjelp fra norske naturinteresserte. Dersom du bor på gård og det hekker eller har hekket svaler på gården, og du husker sann noenlunde hvordan det har vært



Tegnet av Trond Haugskott

tidligere i forhold til i dag, ber vi deg om å svare på noen enkle spørsmål og returnere skjemaet til Norsk Ornitologisk Forening (side 17/18).

Prosjektet baserer seg bl.a. på ringmerking av reirunger av låvesvale. Jo flere som blir ringmerket, jo sikrere blir konklusjonene! *Dersom det hekker låvesvaler på eiendommen din og det er mulig å komme til disse reirene, ber vi deg om å ta kontakt når du mener det er unger i reiret.* Såfremt det finnes godkjente ringmerkere i rimelig nærhet, vil du da bli oppsøkt så snart som mulig og "dine" låvesvaler blir med i prosjektet. Kan-skje blir nettopp noen av disse fuglene gjenfanget seinere i sesongen på en overnattingsplass et eller annet sted i landet? I så fall får vi verdifulle data om hvordan slike nøkkellokaliteter fungerer, og hvor langt svalene flyr for å overnatte!

Låvesvala i Norge

Låvesvala er utbredt over hele landet, med unntak av høyfjellet og avsidesliggende strøk langt fra folk. Arten er sterkt knyttet til mennesker, og plasserer reiret inne i låver eller uthus på gardsbruk. Opprinnelig hekket låvesvala i grotter og store hulrom i trær, men slike steder finne vi ikke låvesvalereir hos oss.

Det faktum at låvesvala er så sterkt knyttet til menneskelig bosetning og at reirene er lette å finne, gjør det til en overkommelig oppgave å kartlegge lokale bestander, f.eks. i ei bygd. Dette vil Norsk Ornitologisk Forening gjøre i 1995. De norske bestandsanslag som finnes i dag er svært grove og usikre. Ifølge *Norsk fugleatlas* antas det å hekke mellom 100.000 og 400.000 par i Norge.

Låvesvala i Europa

Låvesvala er ennå vanlig og vidt utbredt. Dersom man summerer nasjonale bestandsoverslag - som er like grove og usikre som i Norge - ligger den samlede europeiske hekkebestanden et sted mellom 13 og 33 millioner hekkende par. Særlig viktige land er Tyskland, Polen, Russland og Bulgaria. Av 37 europeiske land melder hele 28 om at arten er i tilbakegang, mens bestandene vurderes å være forholdsvis stabile i 9 land.

Hvorfor går låvesvala tilbake?

Det er forholdsvis stor variasjon i størrelsen på hekkebestandene av låvesvale fra år til år, noe som langt på vei antas å være utslag av varierende forhold i vinterkvarterene i Afrika. År som preges av sterk tørke i disse områdene er ugunstig for svalene, og dette reflekteres tydelig i mengden av svaler som overlever til neste hekkesesong.

Tilbakegangen er imidlertid et langsiktig fenomen, og må ha en videre forklaring. Arten er sterkt knyttet til jordbrukslandskapet. Tilbakegangen er sterkest i de deler av Europa der jordbruket drives mest intensivt og endringene i driftsform har vært størst de siste tiårene. Kulturlandskapet er blitt mindre variert, færre husdyr slippes på beite, og gjødselsdynger og annet organisk avfall håndteres gjerne på en annen måte i dag. Dette påvirker næringstilbudet for svalene. Høvelig reirplass er gjerne også vanskelig å finne, ettersom de må ha åpninger å fly gjennom når de skal hekke inne i hus.

Svalene er "nyttige" fugler!

Alle levende organismer fyller funksjoner i naturen og er selvsagt å se på som "nyttige". Med menneskelige verdinormer er imidlertid svalene langt mer enn trivelige skapninger som vi liker å ha rundt oss. Mange ser på dem som spesielt "nyttige" fordi de spiser insekter, og mengdene som settes til livs er ikke beskjedne! Et par låvesvaler kan mate ungene sine opp til 400 ganger om dagen med til sammen 8000 insekter! En låve av normal størrelse gir lett reirplass for 10 par med låvesvaler. Om vi fullfører regnestykket og forutsetter at ungene tilbringer 21 dogn i reiret, vil dette låvesvalesamfunnet ta opp til 1.680.000 insekter bare i perioden fra ungene klekkes til de forlater reiret!

Egentlig er dette bare en del av insektfangsten. I tillegg kommer parets matbehov for ungene klekkes og etter at de har forlatt reiret. Dertil produserer en rekke låvesvalepar to ungekull i året - en sjelden gang også tre kull!

Felles overnattingsplasser

I tidligere tider mente folk at låvesvalene overvintret på bunnen av innjøer. Det de observerte var at på ettersommeren og gjennom høsten samler låvesvalene seg i små områder for å overnatte i samlet flokk. Vanligvis skjer dette i tett takrorvegetasjon ved noen få våtmarksområder. Vi kjenner i dag kun noen få slike plasser i

Norge, og ved flere av disse samler gjerne 5000-10.000 låvesvaler seg hver kveld. Gjennom ringmerking vet vi også at det for en stor del er årets ungfugler som bruker disse områdene, men ellers vet vi lite og ingenting om hvorfor fuglene samler seg på denne måten, hvor store områder hver overnattingsplass rekrutterer fugler fra og hvor viktige slike nokkelområder er for å opprettholde lokale hekkebestander av låvesvale.

Få opp gluggene for låvesvalene!

Låvesvala hekker inne i låver eller uthus. Har svalene gode muligheter

til å fly inn og ut? På mange moderne driftsbygninger er det ikke slik i dag! Hvis ikke låvedora står åpen hele tida, må en glugge eller et vindu holdes åpent gjennom sommeren. Ellers må svalene be naboen din om reirplass, og kanskje er det ikke stort bedre der!

De fleste vil mene at svalene er morsomme og stemningsskapende å ha rundt seg. Enkelte ulemper følger likevel med dem. Noe fugleskit vil nødvendigvis samle seg på golvet under reiret. "Problemet" er sjelden større enn man bestemmer seg for å gjøre det til, og er tross alt en rimelig pris for å sikre trivelige leieboere. ■



Låvesvala er lett kjennelig på den lange klofede halen, der de to ytterste halefjærene stikker langt bak de øvrige. Den er hvit under og glinsende svart på ryggen. Når belysningen er god, kan man se den rustrode strupeflekken. Det åpne reiret legger den alltid på utspring eller bjelker inne i låver og uthus og flyr ut og inn gjennom glugger, åpne vinduer eller låvedora. Låvesvala kommer til Norge i første halvdel av mai.

Taksvala kjennes fra låvesvala ved at kloften i stjerten er betydelig mindre. Nederste del av ryggen (overgumpen) mot halen er rent hvit, slik taksvalas underside også er. Den bygger kuleformede, runde reir på hus (våningshus eller driftsbygninger), under takskjegg eller takmoner. Det er gjerne flere reir på samme hus. Noen steder hekker også taksvala i fjellvegger, gjerne langt fra folk. Taksvala ankommer litt seinere enn låvesvala, i slutten av mai/juni. Den norske hekkebestanden vurderes til 200.000-500.000 par, og særlig de aller siste årene synes tilbakegangen å ha vært sterk for taksvala.

Sandsvala er den minste av svalene våre. Mens låvesvala og taksvala har svart overside, er sandsvala brun eller gråbrun. Buken er heller ikke så ren hvit som hos de to andre artene. Den hekker i kolonier og er avhengig av sandtak, elvebrinker e.l. hvor den graver en horisontal gang og plasserer reiret 0,5-1 meter inne ved enden av gangen. Den ankommer Norge i mai. Man antar at det hekker 100.000-250.000 par sandsvale i Norge.

Norsk Ornitologisk Forening bygger hvert år opp en kampanje omkring en aktuell fugleart som velges til **Årets Fugl**. Tidligere har valget falt på ærfugl (1992), jaktfalk (1993) og vipe (1994). Kampanjen omkring låvesvala i 1995 stottes økonomisk av Miljøverndepartementet og de fleste norske fylkesmanns-embeter.

Tysk okkupasjon av nærområdene rundt Østensjøvannet årene 1940 - 45.

AV TERJE R. DIESEN

Ved krigsutbruddet i 1940 bodde det omtrent 30 000 mennesker sør i Aker. I dag er innbyggertallet ca. 100 000. Det var landlig idyll med flere store gårdsbruk. Sporene etter fem års okkupasjon slettes heldigvis ut etter hvert. På den andre side, skal vi fortelle noe om det som skjedde, må det gjøres, før generasjonene som opplevde krigen, faller fra. Med vantro og sinne var de vitne til at landet ble hærtatt og sveket. Noen av oss husker fortsatt bitterheten og det raseriet som rekvireringen av hus utløste. Søndre Aker ble velsignet med en rekke fortifikasjoner i form av forberedte veisperringer, minefelt, bunkers, skytestillinger og et virvar av piggrådsperringer. I tillegg ble det opprettet en del større og mindre forlegninger. Vi skal nå se på området mellom Enebakkveien og Nøkle vann.

“Den kone sint!”

Bakkehavn og Langerud fikk besøk av tyskerne allerede de første dagene av april 1940. På kollen syd for Bakkehavn satte de opp en kraftig lyskaster for søk etter fly. Etter hvert ble det etablert et luftvern batteri med lytteapparat og lette luftvernkanoner (20 og 37mm). Som forlegning til Luftwaffesoldatene ble gamle Lange-rud gård (Paal Bergs v. 167b) benyttet. Den 4. januar 1945 brant gården ned til grunnen. Stillingen ble rommet av tyskerne helt på slutten av krigen.

Abildso folkeskole ble okkupert i årsskiftet 1940/41 mens overlærerboligen ved siden av ikke ble tatt. Det var styrker fra hæren som slo seg ned på skolen med underbefal og menige. Sjefen for avdelingen lå på Nordre Abildso gård med sine offiserer og avdelin-gens lege som også var offiser. Søndre Abildso gård fikk tre offiserer som “gjester”. Her ble også avdelingens ti hester stallet opp. Tyskerne tok med seg

kjorekaren og hesten. Datteren på gården, Gerd Steffen, henvendte seg resolutt på Rådhuset og gjorde det klart at man ikke kunne drive gårdsbruk uten hest. Den fikk hun hentet på Festningen, men kjorekaren be-holdt de! Hun var med i “Grønne stjerne” som er en sanitetsforening for hester og hunder. Tyskerne kunne være ganske harde og brutale mot

sine dyr, og Gerd forteller at en kvinne som bodde på gården fiket til en av offiserene som slo unødig hardt på en av hestene. Hun kokte av raseri. Tys-keren holdt seg på kinnet og sa: “Den kone sint!”. Men det ble med det.

Marinefolk til seters?

La oss ta turen til Østmarksetra ved Ulsrudvannet med det samme. Dette vakre utfartssted vil sikkert huskes av mange eldre beboere i Søndre Aker. Stedet fikk ligge i fred til ut 1944. Selve restaurantbyg-ningen ble da rekvirert av Reichskommisariatet, og admiral Ciliax flyttet inn med medlemmer av sin stab. Like før frigjøringen ble han avløst av admiral Francke og var således ikke lenger øverst- kom-manderende for marinen i Norge. Merkelig nok bod-de han fortsatt på Øst-marksetra.

Her var tydeligvis store ting på gang. Milorgs etterretningsfolk kom med melding om at stedet var tatt ut som nytt hovedkvar-



Milorgtropp 13132 utenfor Østensjø skole 9. mai 1945
Foto utlånt av Rolf Holth

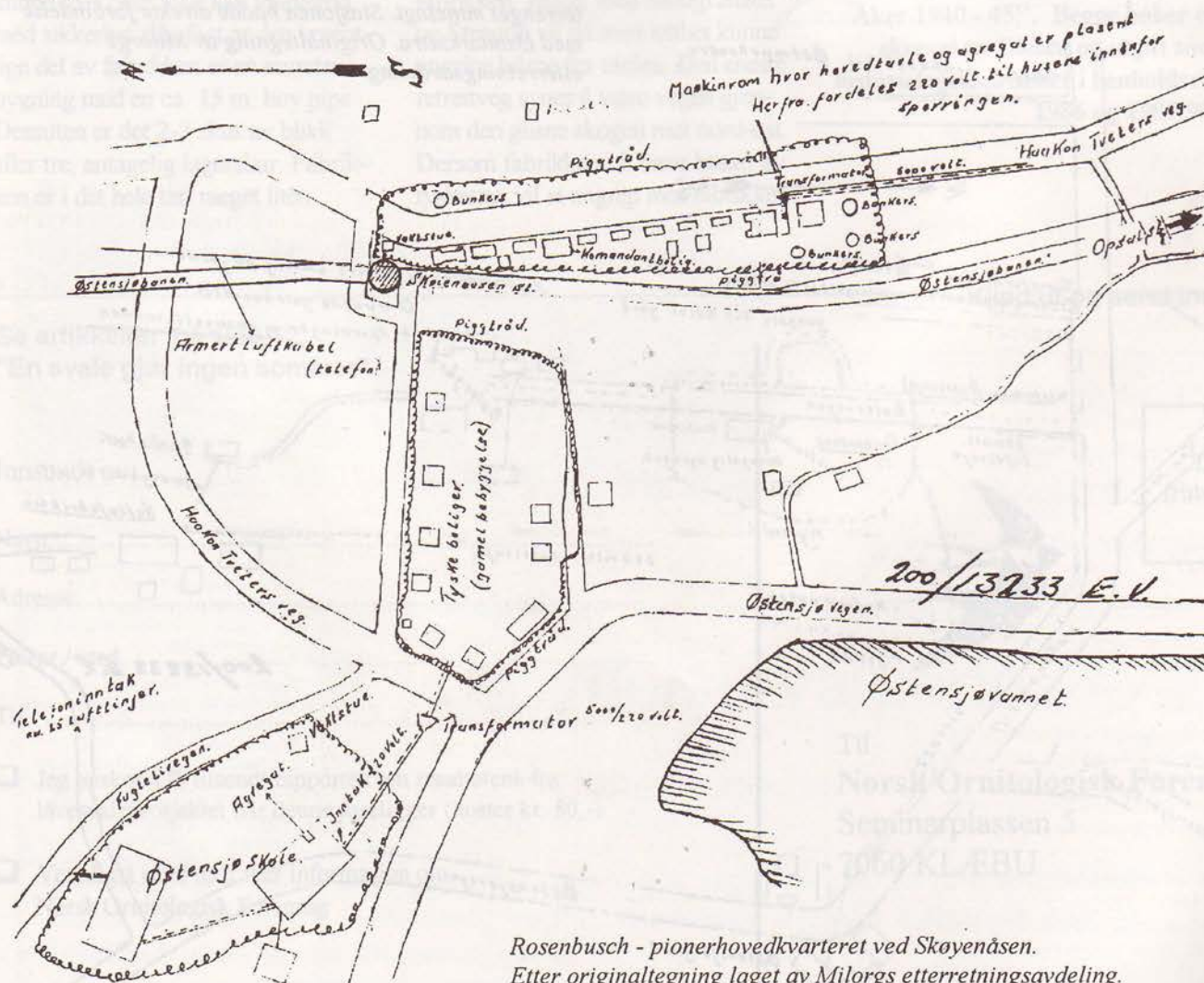
ter for den tyske marine i Norge! På restauranten var det opprettet en radiostasjon med bare en mast. Det var direkte kontakt pr. nedgravet kabel til stasjonene på Bøler, Brannfjell og Sjømannsskolen. Inne i fjellet under restauranten var det sprengt ut en stor hall som var 10 meter bred og 70 meter lang. Her var det bygget en to-etasjes brakke med hele 60 rom som skulle inneholde de bekvemmeligheter som er nødvendige for opphold i en leir. Det var Reichskommisariatet som fikk bygget anlegget som skulle brukes som sentral for administrasjonen under eventuelle kamper i Norge. Brakken ble aldri fullført under krigen. Ved selve restauranten var det oppført to mannskapsbrakker, og nede ved Ulsrudvannet lå en vaktstue. Hele området var omgitt av den tradisjonelle piggråden. Det het seg at det også var lagt ut miner på enkelte steder rundt restauranten. Dette var ikke korrekt. Ved frigjøringen fant Milorgs pionertropp ingen slike mi-

ner ved Østmarksetra. Det er Sivilforsvaret som bruker tunnelen i dag, som vel er det eneste synlige anlegget som står igjen i denne delen av Søndre Aker.

Pionerenes hovedkvarter

Nå over til Oppsal. Ca. 200 meter nord for vendesløyfen på Østensjøbanen var det blitt bygget opp en leir langs Haakon Tveters vei. Her lå den gang bare en villa som ble okkupert. Tyskerne bygget en stor brakke på 20 x 50 meter i to etasjer pluss 15 små tømmerhus. Til leiren ble det rekvirert hele ni eiendommer mellom banen og Østensjøveien. Også disse villaene ble rammet inn av piggråd. Østensjø skole ble besatt i april 1940. I juli 1942 ble den frigitt, men i august 43 var tyskerne der igjen og tok skolen i bruk for resten av krigen. To brakker og en vaktstue ble bygget mot Haakon Tveters vei og sammen med skoleområdet forsynt med piggråd.

Denne leiren her var som vi ser faktisk delt i tre deler. Først rundt og på Østensjø skole. Her ble opprettet hovedkvarter for "Festungspionerstab". Denne staben hadde tidligere hatt tilhold i Drammensveien 20 i Oslo. General Figenbach var stabens sjef. Skolen hadde direkte telefonforbindelse med Solplassen 1. Videre den klyngen av villaer overfor skolen mellom Østensjøveien og Haakon Tveters vei. Villaene ble brukt som forlegning til mannskaper, alle fra hærens pionertropper. Den tredje og sydligste delen av leiren huset stort sett offiserer og en del kvinnelig personell. Her lå også kommandantens bolig. Foruten all piggråden rundt husene var det en betongbunker i nordøstre hjørne og to mot syd og enda en mot sydvest. Jordene ned mot Østensjøveien på vestsiden av trikkelinjen var forsynt med utrullet piggråd og minelagt.



Rosenbusch - pionerhovedkvarteret ved Skøyenåsen.
Etter originaltegning laget av Milorgs etterretningsavdeling.

Leiren ved Skoyenåsen stasjon ble kalt "Rosenbusch". Etterretningsrapportene herfra gikk ut på at dette var staben for alle de tyske pionerene i hele Norge.

Beboelseshusene på Oppsal gård fikk stå i fred for tyskerne, men alle driftsbygningene ble rekvirert. Her drev seks-åtte soldater og en del russiske krigsfanger griseoppdrett i stor stil. Hver dag ble fangene hentet i den store leiren på Etterstadsletta og kjørt tilbake om ettermiddagen.

Intet å frakte bort!

For vi forlater Søndre Akers mange tyske installasjoner under krigen, tar vi en tur til daværende Kussius Metallvarefabrikk på Bryn. Denne fabrikk ble brukt av tyskerne til blant annet å produsere fotminer. Dette var små antipersonellminer som ble brukt i tusenvis rundt de

tyske forlegningene og anleggene - som vi har sett.

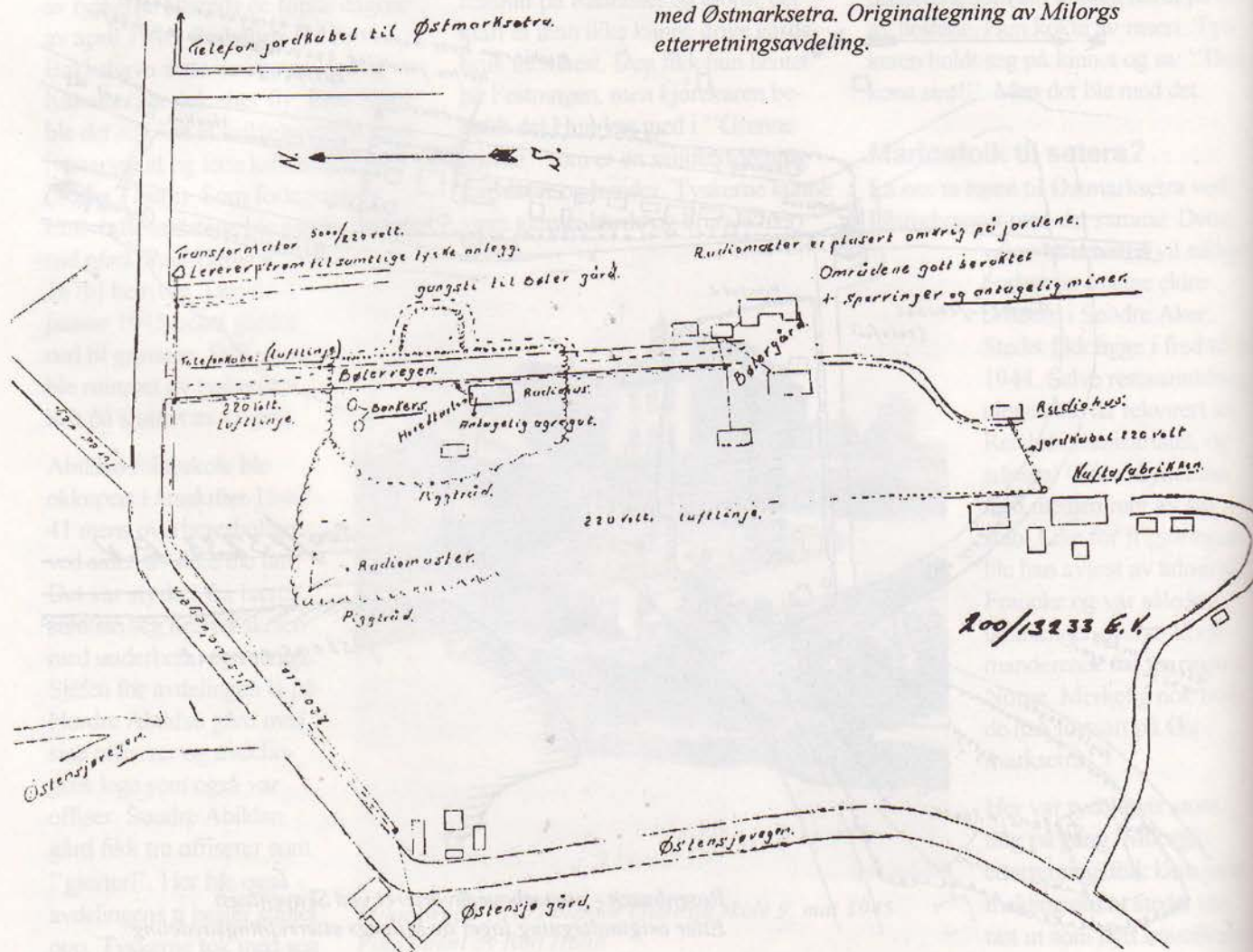
Da lageret av flydeler i Oslo Sporveiers haller ble sprengt i august 1944, ble noe av det som var igjen plassert i fabrikk her på Bryn. Milorg fikk melding om at en kunne vente flyangrep på fabrikk hvis den ikke ble ødelagt på annen måte. Produksjonen av fotminer gikk for fullt, men i 1944 ble det brått slutt. Motstandsbevegelsen d.v.s. Sivorg (sivilorganisasjonen) og Milorg satte et kraftig punktum for virksomheten. På tross av strengt tysk vakt hold greide tre modige ansatte å bære inn 100 kg sprengstoff. 14. oktober ble hele anlegget sprengt i luften og totalt ødelagt.

Neste dag kom Luftwaffe med lastebiler for å kjøre bort det som måtte være igjen av flydeler. De måtte returnere - tomme.

* * *

For en legmann kan nok de tyske anleggene både i Søndre Aker og andre steder i landet virke tilfeldige og kanskje rotete. Fagmilitært sett var imidlertid planene et godt bevis på tyskernes organisasjonstalent. Vi er kommet til at ingen av deres anlegg eller sperringer var tilfeldig plassert. De hadde alle en oppgave som utfylte hverandre på en imponerende måte. Tyskerne kunne organisere!

Den tyske marine bygde og drev en radiostasjon ved Bøler gård, antagelig den største i Søndre Aker. Trafikken til gården gikk forbi Eterfabrikken, eller på en sti øst for forlegningen. Både syd og nord for hovedbølet ble radiohus reist - i alt 2. I nord ble det også anlagt tre mannskapsbrakker, 16 radiomaster og to bunkers til forsvar for leiren. Piggtråd omkranset det hele. Rundt mastene var terrenget minelagt. Stasjonen hadde direkte forbindelse med Østmarksetra. Originaltegning av Milorgs etterretningsavdeling.



Avvergeplaner for Den Norske Ætherfabrikk Østensjø

Milorgavdelingen i område 13130 var gjennom sin etterretnings-tjeneste godt orientert om tyske planer angående befestningsanlegg e. l. Norske interesser var tjent med at tyske planer om ødeleggelse av Den Norske Ætherfabrikk ved Østensjøvannet kunne forpurres. Avvergeplanen var utarbeidet av 200/13132, Helge Kristoffersen.

Beskrivelse

Selve fabrikk er omgitt av et ca. 2 m. høyt almindelig plankegjerd. Det er gammelt og i ganske dårlig forfatning. Såvidt vites er det ingen vakt på fabrikk og heller ingen nazister i husene omkring. Hvor langt piggetråd-gjerdet går inn på jordet hvor radio-mastene står, vites ikke, da det ikke er mulig å begi seg her uten å bli sett av tyskerne på Bøler gård. Fabrikk-ken består av flere bygninger. Hvor mange vites ikke da det hittil ikke er lykket å bringe dette på det rene fordi plankegjerdet er for høyt til å kunne sees over. Det kan imidlertid med sikkerhet slås fast at den vesentlige del av fabrikk er en murstensbygning med en ca. 15 m. høy pipe. Dessuten er det 2-3 skur av blikk eller tre, antagelig lagerskur. Fabrikk-ken er i det hele tatt meget liten.

Avvergingsplan

Den beste måten å forsvare på vil være å plassere jegerne i beboelseshusene på begge sider av fabrikk, altså ikke inne på selve fabrikkområ-det. Fra de nevnte steder vil enhver som nærmer seg fabrikk kunne tas under ild. Det vil videre være hensiktsmessig å plassere et maskingevær utenfor plankegjerdet på østsiden for eventuelt å kunne avverge angrep fra tyskerne på Bøler gård. Dersom fienden ikke vet om at fabrikk er besatt, vil han ganske sikkert komme kjørende vegen opp til fabrikk. Jegere med håndgranater og Stengun vil da med letthet kunne angripe bilene fra uteloa. Den eneste retrettveg synes å være vegen gjennom den glisne skogen mot nord-øst. Dersom fabrikk vil være besatt av tyskerne, vil et angrep mot fabrikk

best kunne skje ved at jegerne kommer fra nord og sør og søker å besette beboelseshusene og derfra fører angrepet videre mot selve fabrikk. Hvis mulighetene er til stede, bør et slikt angrep foretas som et "stille angrep". ■

Terje R. Diesen var under krigen til daglig avdelingsleder på Glasmagasinet. Om kvelden og natten ledet han en militæravdeling på 800 mann. Han var sjef for Milorg-området 13130, Søndre Aker. Artikkelene er gjengitt etter tillatelse fra Terje R. Diesen og Søndre Aker historielag.

Avvergeplanen for Eterfabrikken er fra "Milorg område 13130", og den første artikkelen er å finne i "Tysk okkupasjon av Søndre Aker 1940 - 45". Begge bøker er skrevet av Diesen og utgitt som historielagets årbøker i henholdsvis 1986 og 1989/90.

Se artikkelen på side 12,
"En svale gjør ingen sommer"

Innsendt av:

Navn:

Adresse:

Postnr./-sted:

Tlf.:

☐ Jeg ønsker å få tilsendt rapporten om resultatene fra låvesvaleprosjektet når denne foreligger (koster kr. 50,-)

☐ Vennligst send meg mer informasjon om Norsk Ornitologisk Forening

Klipp ut og send inn!

Til
frimerke



Til
Norsk Ornitologisk Forening
Seminarplassen 5
7060 KLÆBU

Besøk distriktets oase!

Ett av Norges største hagesentre...
-en naturopplevelse for store og små!



- GODE TILBUD
- BEST KVALITET
- STØRST UTVALG

KOTENGs HAGESENTER

Gen. Ruges vei 107 - Tlf. 22 29 57 00

Klipp ut og send inn!

	1940- 1949	1950- 1959	1960- 1969	1970- 1979	1980- 1989	1990 1995
Gj.sn. antall storfe på gården i periodene						
G.sn. antall småfe på gården i periodene						
Hvis det ikke lenger er husdyrhold på gården -- hvilket år opphørte dette? for storfe?						
for småfe?						
Anslått antall låvesvaleireir på gårdens driftsbygninger (ca. gjennomsnittstall for hver periode)						
Når sluttet siste låvesvalepar å hekke på gården (oppgi årstall eller periode du tror dette kan ha vært)						
Anslått antall taksvaleireir utvendig under møner og takskjegg (ca. gjennomsnittstall for hver periode)						
Når sluttet siste taksvalepar å hekke på gården?						
Kjenner du nærmeste sandsvalekoloni? Hvor mange reirhull anslår du det var i sandtaket i de ulike perioder (<10, 10-19, 20-29, 30-49, 50-99, >100)?						

Svarskjema for

..... (gårdsnavn)

..... (gnr/bnr)

..... (kommune)

Noen av spørsmålene kan være vanskelige å svare eksakt på. Vi ber deg likevel svare etter beste skjønn. Er du svært usikker eller ikke kjenner forholdene tilbake i tid, så skriv heller et spørsmålstegn og angi situasjonen i dag.

Skjemaet returneres til Norsk Ornitologisk Forenings kontor eller en av de to sentrale prosjekt-koordinatorer. Har du utfyllende opplysninger som det ikke er plass til i skjemaet, så skriv gjerne et lite brev ved siden av! Dette gjelder særlig dersom svalene har gått tilbake (eller fram!) ved din gård og du har gjort deg tanker om årsakene til dette! Vi vil ta kontakt med deg dersom vi trenger flere opplysninger fra din gård.

Frigjøringsbilder 1945



Milorg har overtatt Nordre Skøyen hovedgård



Milorggruppe utenfor Nordre Skøyen hovedgård.



Noen fra Milorgtropp 13132 marsjerer ved den tyske forlegning i Haakon Tveters vei i mai 1945.

Alle foto er utlånt av Rolf Holth

Nytt fra bydelsutvalgene

Manglerud bydelsutvalg vedtok med 7 mot 6 stemmer å støtte Riksantikvarens høringsnotat om fredning av Abildsø gård.

Østensjø bydelsutvalg vedtok enstemmig å støtte Riksantikvarens høringsnotat. De har også enstemmig vedtatt å anmode byrådet å fremme sak til bystyret om kjøp av Østensjø gård.

Familien Gustafson på Abildsø gård - riss av en slektshistorie

VED REIDAR BREVIK



Abildsø gårds melkevogn på Grønland

Foto: Oslo Bymuseum

Det ser ut som om familien Wetlesen ikke ville selge Abildsø mens Minna ennå levde, for hennes dødsår faller sammen med det året den nye eierfamilien kommer inn i bildet (1891). De nye eierne var svensken Karl Gustafson (1845-1919) og kona Margarethe Abelsen fra Larvik (1864-1946). I følge tradisjonen kom Karl og faren hans til Norge fra et torp i Värmland. Karl sparte penger i mange år for å bekoste kjøpet, bl.a. drev han med kjoring for Spigerverket i Kristiania. I nittiårene var Abildsøs glansdager forlengst blitt historie, og det var en temmelig forfallen gård de nye eierne overtok. Men Gustafsons satte i gang. Det fortelles at Karl kun spiste, sov og arbeidet med jorda.

Folketellingen for 1900 forteller at det da bodde 15 mennesker på går-

den. Foruten foreldrene og deres fem barn finner vi en gårdsarbeider, en melkekjører, en fjosarbeider (mann!), en kokkepik, en barnepike, en besokende (antagelig Karls mor) og en kvegrokter. Ikke mindre enn fem av den siste gruppen er av svensk opprinnelse. Dessuten bodde Karls bror Gustaf (ca 1837-1918) tidvis på gården. Han eide Åsen i Aker 1884-1899, men måtte gå fra den på grunn av forskjellige uheldige omstendigheter. Han hjalp til med gårdsdriften og ble kalt Onkel i bygda her.

Av barna var Gustaf (ca 1883-1960) den eldste. Dagmar (1887-1935) giftet seg med Torstein Lynne fra (Lille) Manglerud gård, og de kjøpte en gård i Skotbu i Ski. Sverre f. 1890 druknet i Østensjovannet i 12-årsalderen og er visstnok aldri blitt funnet. Aslaug (1895-ca 1970) var ugift og

bodde i Schweigaards gate, og Haakon (1899-ca 1970) dro til Amerika der han arbeidet for Du Pont-konsernet i Delaware resten av sitt liv.

Det ble eldstemann Gustaf Adolf Gustafson som kom til å overta gården. Han tok eksamen ved Sem Landbruksskole i 1904 og studerte fire år til landbruksingeniør i USA. Salg av melk ser ut til å ha vært basis for gårdsdriften i fars tid. Hjemmelsbokene beretter om melkelevering både i distriktet og ned på Grønland. Gustaf la om til høyproduksjon. Ny låve ble bygd etter amerikansk mønster (1912), visstnok en av de største i Aker. Det var denne bygningen som ble revet for noen få år siden. Noe nytt, stort fjøs ble det altså ikke bruk for. Noen få kyr til eget bruk og gårdens hester fikk plass i den nye stallbygningen - som fortsatt står på

sydsiden av gårdsanlegget. Alt i 1911 koblet han seg til den nye Nøkle-vannsledningen. Folk steilet. Innlagt vann - hvilken luksus! Innimellom rakk han også å gifte seg.

Sigrid Holtan (1883-1968) var datter av en baker i Åsgårdstrand og er etter sigende en av pikene på broen på Munchs berømte maleri. Hun ble en venn av Munch og vanket i kunstmiljøet. Hennes mann hadde - som vi har sett - vyer og planer for driften av gården, men var ingen økonom og brukte mer enn han tjente. Fru Gustavson klarte å få i stand en refinansiering og satt etter det som eier av Abildsø gård (fra 1926). Hun omtales som en ferm og modig kvinne som tok ivrig del i styre og stell, også i lokalsamfunnet. Gjennom 15 år virket hun som den drivende kraft i tilsynsutvalget for Abildsø skole. Hun var medlem av forstandskapet ved Nordstrand Høyere Skole, av Aker kommunestyre og satt som vararepresentant på Stortinget for Høyre i to perioder.

I tredveårene brukte Gustafsons en mindre verdifull del av innmarka (flaten mot nordøst) til leirtak. Der

var det grunt. Leirjorda ble harvet opp, tørket og lagret i et stort skur med bølgeblikktak. Etter krigen motsatte familien seg myndighetenes ønske om å kjøpe gården, men måtte gå med på ekspropriasjon av 240 mål nord for nåværende Plogveien. De satte som betingelse at nybyggene ikke skulle ha flere enn to etasjer. Og slik ble det. Men affæren tok hardt på de to eldre menneskene som hadde spinket og spart for å nedbetale gjelda og ble noe av dødsstøtet for gårdsdriften i familien Gustafsons regi. En rekke andre gårder i det tidligere Aker led samme skjebne. Den nye tid med boligmangel, velstandsøkning og storkommunal tenkemåte var så avgjort ugunstig for akersbøndene. Mange orket ikke å se livsverket sitt havne under asfalt og flyttet. Slik ble kontinuiteten brutt og det nye Oslo fattigere enn det kunne ha blitt. "Er kommunen risen som ikke hadde noe hjerte på seg?" spurte en av akersbøndene meg en gang. Ikke brydde alle de nye naboene seg like mye om lov og rett heller. Stadig fikk gården besøk av folk som rappet seg kjerrehjul og annet de syntes de hadde bruk for.

Til slutt noen ord om den neste generasjonen på gården. Sønnen Stein Gustafson (1914-1995) fikk Abildsø som etternavn - som sine søstre. Han var fenrik i Marinens flyvåpen da krigen kom og gjorde en fremragende innsats der. Senere floy han til England og ble stasjonert på Island der han deltok i eskortetjenesten for de allierte konvoiene. Han ble i Luftforsvaret også etter krigen. Aase Margrethe (1915-1983) ble boende på gården hele sitt liv og representerte kontinuiteten på Abildsø. Yngstedatteren Gerd (f.1917) var en skikkelig idrettsjente som havnet i USA som sin onkel Haakon. Dit flyttet også den siste familierepresentanten som har bodd på gården; Stein Abildsøs sønn Bjørn og hans familie. Om det kommer til å bo folk fra familien Gustafson-Abildsø på gården i fremtiden, kan vi ikke svare på i dag. La oss holde muligheten åpen, slik at vi nå ikke setter punktum for noe, men nøyer oss med ■

Reidar Brevik er en av stifterne av Søndre Aker historielag. Han var lagets leder i en årrekke.



3 generasjoner på tunet på Abildsø gård ca. 1925.

Foto: Oslo Bymuseum

Husholdningsbog for unge Husmødre i By og Bygd

I dette nummer av Sothøna ønsker vi å bringe noen utdrag fra Minna Wetlesens "Husholdningsbog for unge husmødre i By og Bygd". Vi er så heldige å ha fått kopiere fra 2. utgave som ble utgitt i 1891 - altså vel 100 år siden. Vi har valgt å skrive i moderne skrift, men benytter den gamle rettskrivningen fordi dette best gjengir hvorledes Minna selv skrev. I disse tekstene synes vi det er mulig for oss å bli litt kjent med henne gjennom det hun skrev. At hun var dypt religiøs, kommer klart frem av teksten. God lesning!

Børnene ⁽¹⁾

Matth. 18, 5-6

De hjelpeløse Smaa har ingen paa Jorden nærmere end sin Moder; de maa tage, hvad hun giver. Jeg synes, det er lettere at tilgive alt andet ondt, end en Moder, som ikke handler moderlig mod sine Børn.

Lad intet uden Sygdom hindre dig i at stille dit spæde Barn; ingen kan gjøre dette saa godt som en kjærlig Moder, og du berøver dig selv en stor Glæde, hvis du overlader dette til en anden.

Saa længe du giver dit Barn Die, skylder du først og fremst at tage

Hensyn dertil: de første Maaneder maa Barnets Næring hovedsagelig være Moderens Melk, og du maa derfor ikke forlade det, saa det skal savne sin Føde, eller man skal være nødt til at tilfredsstille dets Sult med noget, som er mindre godt. Det at være Moder er en saa stor Lykke, at det maa falde dig let at undvære Selskaber for dit Barns Skyld. Barnet er dig betroet av Gud, og for ham skal du aflægge Regnskab. En Moders Pligter er mange; der fordres av dig, at du skal søge at styrke og udvikle baade Barnets Sjæls- og Legemsevner; men saa godt har en

kjærlig Gud gjort det for os, at dette vort arbeide bliver os en Kilde til de bedste og reneste Glæder, Jorden eier.

Væn dit Barn til Lydighed saa tidlig som mulig. Børn lærer at skjønnere tidligere, end de Voksne i Almindelighet tror. Rolig og bestemt være din Stemme og dit hele væsen, naar din Vilje skal bøie Barnets Vilje; ellers ægger du det kun til Modstand, og du gjør dit Barn trodsigt. Forbyd saa lidet som muligt; men har du forbudt en Ting, saa lad dig ikke avtrygle nogen anden Mening.

Fortæl det, saasnart det lader sig gjøre, om en *kjærlig og allesteds nærværende Gud*, og lær det tidlig at *bede, love og takke*; det er den bedste Støtte og Hjelp du kan faa til Barnets Opdragelse. Barnet vil saa gjerne høre Fortællinger; benyt dig derav, og fortæl alt, hvad du kan, om Gud og Guds Folk; er dette dig selv kjært, vil du ogsaa kunne gjøre det kjært for dit Barn thi hvad som kommer fra Hjertet, gaar til Hjertet.



Stallen og låven på Abildso gård

Tegnet av H. Bugge-Stromnes

Vogt dig fremfor alt for at gøre Guds Ord kjedeligt, tungt og sorgeligt for Barnet. Det har mange Gange høilig undret mig hos kristelige, vakte Forældre at træffe Børn, som næsten har havt Afsky for Guds Ord. Jeg kan ikke tro andet, end at de i sin velmente Iver har plaget Børnene, for hvem det *tunge og sorgelige* ikke er naturligt, saa at Guds Ord derved ikke har kunnet blive dem kjær. Brug ingen Tvang for at faa dem til at høre og læse Guds Ord; men lade dem se og høre at det er til Glæde og Trøst for dig. Guds kærlighed er det, Barnet bedst kan fatte. Ja bed Gud i Jesu Navn om Veiledning, saa dine Ord og din hele Færd kan blive til Velsignelse for dine Børn.

Naar Børnene er smaa, er det ofte, som ogsaa vi var Smaa, at beskæftige dem, er som en Leg ogsaa for os. Sorgerne maa være store og tunge, hvis de ikke skulde kunne mildnes, naar vi kommer ind til vore Smaa. Vi faar vor Moie rigelig betalt.

Hovedsagen er at lære dem alt; hvad der er nyttigt og nødvendigt for Livets alvorlige Strid og Gjerning, uden at det evige nogensinde tabes av Sigte. Og til dette Maal maa arbeides fra de er smaa.

(1) Jeg maa bede om Tilgivelse for at dette kapitel staar i en husholdningsbog, men da Tidsaanden ogsaa har paavirket mange av vore unge Mødre, kunde kanske en eller anden have Nytte derav.

Tjernerne

Av stor Vigtighed for vort huslige Vel er Tjernerne; det maa derfor ogsaa være en Ting, som er værd at overveie, hvorledes disse bør behandles.

Der tales meget og det med Grund om, hvorledes det hele Samfund lider ved Tjenerklassens mange Daarligheder; men den daarlige Opdragelse, som bliver de aller fleste av dem tildelt, maa tjene til deres Undskyldning; det, som skulde hjælpe dem, var at komme til at tjene hos saakaldte

“bedre Folk”; men mon mange av disse bedre Folk gjør sig Moie med at gjøre Tjernerne bedre? Nogle vinder vel en venligsindet og forstandig Husmoder; men mange er de, som fra et sorgeligt Barndomshjem kommer til kjærlighedslose, egennyttige Folk, som ingen anden Tanke har, end at faa sit Arbeide godt og billigt udført. Der bliver de da ikke længe, men vandrer saa - fra Fremmede til Fremmede, - indtil de tilsidst bliver Fremmede for alt godt. Lad os erindre dette, naar vor Retfærdighedsfølelse oprøres ved at træffe saa megen Usselhed, og lad os gjøre, hvad vi kan, for i Virkeligheden at hjælpe Tjernerne til at blive bedre.

De bedste Tjenere er de, som slutter sig til Familien, som deler dens Sorger og Glæder, foler sig hjemme hos dem, de tjener hos; men dette skjer ikke paa andre Steder end der, hvor de vises Agtelse og Godhed.

Den Pige, du tager i dit Hus til at hjælpe dig - til at arbeide med dig og for dig, hun paavirkes av dig, enten til det gode eller det onde. Du staar derfor til Ansvar for dette dit Medmenneske, over hvem du kan udøve en stor Indflydelse; du gjør ikke nok ved kun at give hende Kost og Lon i rette Tid; som Kristen er du hende mere skyldig. Elsk din Neste som dig selv; i disse Ord er alle Bud indbefattede.

Fra først av skylder du at vise hende Tillid, saalænge hun ikke har givet dig Grund til det modsatte. Tal derfor venlig til hende, og lad hende forstaa, at du tror, hun vil gjøre det godt for dig. Naar hun foler, at hun har din Tillid, vil Frygten for at tabe denne holde Pligtfølelsen meget bedre vedlige end de skarpe Irettesættelser.

Det er en meget vanskelig Sag for en Husmoder altid at paamine og tilrettevise paa en Maade, som ikke svækker Æresfølelsen og ikke opfordrer til noget ubehageligt Svar. Dette er ingen let Sag; derfor maa vi anvende al mulig Umag for at kunne gjøre dette i Kjærlighed; ellers er vor Husfred forstyrret. Naar der er noget,

som du maa dadle, saa tænk noie over, om der intet skulde være, som du paa samme Tid ogsaa kunde omtale rosende, for at hun tydelig skal forstaa, at det ikke er, fordi du er vred eller har noget imod hende, at du tilretteviser, men at det er, hvad hun har gjort galt, du maa paatale.

Betænk du, at hun kan behøve Opmuntring, Trøst og Glæde ligesaa vel som du og dine, saa vil dine Ord, om de end maa være strenge, dog ikke lyde *kolde og hovmodige*.

Man maa forstaa at vise Tjernerne baade Godhed og Agtelse uden at gjøre dem til Kamerater, thi dette er ikke til Gavn for nogen av Parterne. Det er langt bedre at adlyde en Overmand end en Ligemand. Tal med dem om alt, som kan være nyttigt og godt, men hør ikke paa Sladder. Sky alle slags Sladderhistorier og forman dine Tjenere til at gjøre det samme. Laan dem gode Boger og gjør hvad du kan, for at de skal kunne tilbringe sine Fristunder paa en god Maade. Led dem ikke i Fristelse ved at negte dem hvad der er nødvendigt, saasom Lys, Sæbe, osv. Led dem heller ikke i Fristelse ved at efterlade dem Nøgler og lignende, for du har prøvet deres Troskab.

Jeg har hørt indvende, at man ikke har Lyst til at oplære unge Tjenestepiger, thi naar de har lært hvad de behøver, saa flytter de. Lad ikke dette fortryde dig. - Har det lykkes for dig at opdrage en skikkelig Pige, saa er Bevidstheden herom en stor Lon for din Moie. Det gode, hun av dig har lært, kan hun nu lære andre, og du har Grund til at takke Gud inderlig, fordi han har ledet dig og hjulpet dig.

Atter andre taber Lysten, fordi deres Bestræbelser ofte er mislykkede, men tab ikke derfor Haabet. Et godt Ord kommer ikke tomt tilbage; lad ikke en anden miste din Hjælp, fordi du er bleven skuffet. Hvad Gud forlanger av os, er Viljen til det Gode; har du den, saa overlad trostigen Udfaldet til ham, som har Magten. ■

Marianne

Østensjø gård

FINN ARNT GULBRANDSEN

Tidligere har vi hørt om steinalderfunn ved Østensjø gård, ribbungehøvdingen Audun Austansjor og om Kronen som overtok jordeiendommer kirken hadde eid. Colbjørnsenslekten avsluttet sitt nærmere 70-årige eie av Østensjøgårdene da Anna Colbjørnsdatter solgte til Haagen Jenssøn i 1730.

Nordre og Søndre Østensjø gård ble styrt av Haagen Jenssøn og Berte Baatelsdatter fra 1730 til 1748.

Haagen Jenssøn hadde med kjøpet av Nordre Østensjø, kontrollen over begge Østensjøgårdene. For kuriositetens skyld kan nevnes at det i 1738 fantes to bøker på gården - Dr. Casper Brochmans Huspostil og en bibel. Haagen døde i 1738.

Berte Baatelsdatter, enken etter Jenssøn, satt selv med gården en tid etter mannens død. Den eldste sonnen, Jens på 22 år, stod antakelig for driften. Haagen Jenssøn og Berte hadde ytterligere seks barn - Lars, Anne, Maren, Jacob, Inger og Berta. Skifteretten påla Berte og farbroren å sørge for at barna fikk opplæring.

“Forøvrig tilholdes Enken Berte Baatelsdatter at hun sine smaa og

umyndige Børn udi Guds frykt alle Christelige Dyder saaledes oplærer og opelsker, som hun for Gud i Himelen og Øvrigheden paa Jorden vil være bekjendt og ansvarlig”.

Søndre Østensjø fra 1748 til 1838

I en alder av 32 år kjøpte Jens Haagen-søn Søndre Østensjø gård av sin mor. Overdragelsen fant sted 17. mars 1748. Skjetotet forteller at sønnen skulle få “sondre Eng, item af Agre østre Jordet, Stuve og Kox-Jordene”.

Selv beholdt Berte “nordre Engen og af Agre Mellem-Jordet, Baas og Loe-Jordene”.

Gården hadde fremdeles bare en husmannsplass. Den skulle de ha “til felles Nytte og Brug”.

Etter å ha vært eier og bruker av Søndre Østensjø i 34 år, solgte Jens Haagen-søn gården til Karen Abrahams-datter. Hun satt med gården fra 13. februar 1782 til 30. mars 1785. Da kjøpte Ditlev Wilhelm Falkenberg Søndre Østensjø. Han var apoteker i Christiania, ugift og bodde på bruket. Ditlev satset på å være gårdbruker på full tid. Han står nemlig oppført i Akers folketelling i 1801 som gårdbruker. Jordbruksdriften kunne ikke ha gått så dårlig, for han hadde tre tjenere og en husholderske i sin tjeneste. Den tidligere apoteker var over 70 år da det nye århundrede tok til. Derfor er det sannsynlig at tjenerskapet også var aktive i gårdsdriften.

Rundt 1800 fikk Falkenberg reist nåværende drengestue. Dette er den eldste bygningen som står på gården.

Jørgen Young

Ungkaren Ditlev Wilhelm døde i 1807, og søstersønnen Frantz Peckel arvet Søndre. Allerede 13. august 1811 kjøpte den meget kjente og omtalte Christianiaborger Jørgen Young gården. Kjøpmann Young var



Drengestua på Søndre Østensjø gård

Foto: Erik Damsgaard



Låven på Søndre Østensjø gård, bygd 1814 av Jørgen Young. Foto: Erik Damsgaard

født i Vinger i 1784. Han var en meget dyktig forretningsmann og arbeidet seg fram til å bli en av Christianias fremste menn. I følge likningen var han byens rikeste mann i årene 1833-34. Han ble valgt inn på Stortinget i 1821 sammen med Marcus Pløen og Even Stenersen. De tre nevnte var kjøpmenn, og med seg hadde de høyesterettsassessor Andreas Arntzen. Kremmerne var fra den såkalte "Christiania-opposisjonen" - en motpol til den kongetro kretsen rundt Paleet. Her bodde den svenske stattholderen. På denne tiden ble byen styrt av kongelige embetsmenn og en forsamling borgere på tolv menn. Jørgen Young satt i forsamlingen fra 1816 til 1835.

I Storgata 1 holdt Young et meget stort hus i fornem stil. Her holdt det til en opposisjonsklubb. I alt 7 tjenestejenter og 8-gutter arbeidet i huset hans. Selv om han hadde slått seg fram på handel, var det bare en del av hans virksomhet. Denne geskjeftige forretningsmannen var skipsreder, drev trelasthandel, tegl- og fajanseverk på Ensjø, annen småindustri samt ølbryggeri - senere Schous bryggeri. Han sikret seg en rekke eiendommer i Christiania (f. eks. Youngsløkken - der Youngs-torget ligger i dag) og i Aker bl. a. Rustad, Sarabråten, Ellingsrud, forpaktningsrett til Bogerud foruten Søndre Østensjø.

I 1814 bygde Jørgen Young låven på gården. Det er verdt å merke seg at den ble bygget i samme stil som drengestua - empire.

I 1837 døde forretningsmannen. Svigerdatteren hans arvet gården og forpaktningsretten til Bogerud. I januar måned det påfølgende år solgte hun Søndre Østensjø og forpaktningsretten til Halvor Haagensson Tveter. En ny, lysende epoke i gårdens historie ble innledet.

Nordre Østensjø gård fra 1748 til 1838

Etter å ha solgt Søndre Østensjø gård til sønnen Jens, beholdt Berte Baatelsdatter Nordre fram til 3. april 1761.

Da solgte hun bruket til sin nest eldste sønn Lars Haagen, p.g.a. alderdom og svakhet. Fjorten år etter døde Lars. Det ble såkalt samfrendesifte. Nordre ble etter skiftet overført til enken Marthe Gundersdatter og barna Berte Larsdatter, Haagen og Lars Larsson. I september 1792 overtok eldstesønnen Haagen gården alene.

Folketellingen av 1801 forteller oss at atskillig flere personer bodde på Nordre Østensjø enn på Søndre. Det er derfor sannsynlig at Nordre var den største gården av disse to. Haagen Larsson med kone og to barn, konas

bror og to tjenestejenter, en dagleiet husmann uten jord, og Nils Larsson med kona Marte bodde på gården.

Den tidligere nevnte felles husmannsplassen er nå nevnt under Nordre Østensjø alene.

Folketellingen nevner Elling Larsson hans kone Agnete og deres ugifte datter Maren som beboere på husmannsplassen. Nok et par personer nevnes tilhørende Nordre.

Etter noen år overtok Haagens sønn, Lars Haagensson Østgaard gårdsbruket.

I neste nummer skal vi se på hvorledes Nordre og Søndre Østensjø igjen samles under en eier, og hvorfor Thomas Heftye kjøpte Nordre Østensjø. ■

Finn

Kilder: Særoppgave om Østensjø gårds historie skrevet av en lærerstudent. (Vi etterlyser fortsatt navnet. Kan noen hjelpe oss?) Oslo Bys historie, bind 3 av Jan Eivind Myhre.

Forts. neste nr.

Rødlisteartene våre

AV JAN WESENBERG

Hva betyr en rødlisteart?

Ordet rødliste er en fornorskning av Red List. Red Lists, eller Red Data Books, er fortegnelser over de mest truede artene innen f.eks. et land. Mange land har publisert slike lister. I ei rødliste står artene delt inn i ulike kategorier, alt etter hvor truede de er. De internasjonalt brukte kategoriene er: Ex (extinct, utdødd), E (endangered, akutt truet), V (vulnerable, sårbar), V+ (hensynskrevende, dvs. mindre sårbar men bør likevel holdes et øye med), R (rare, sjelden) og I (indeterminate, usikker).

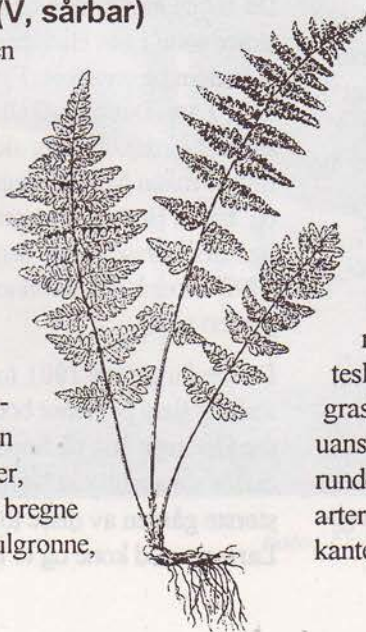
Filosofien bak kategoriene er at arter kan være truet på to måter: enten kan antall forekomster være svært lavt, eller så kan den enkelte forekomst være truet. De verst stilte artene har et sammenfall av begge disse faktorene: de har få og truede forekomster. Disse hører hjemme i de to kategoriene E og V (alt etter graden av fare). Kategorien V+ forbeholdes arter som har rimelig mange forekomster, men som finnes i habitater som generelt er truet, mens kategorien R brukes om arter som finnes på få, men relativt trygge lokaliteter.

Det er ingen enkel oppgave å sette sammen ei rødliste. Det er en uhorvelig mengde opplysninger som må vurderes, og det er ikke alltid lett å plassere en art i en slik bås. Derfor vil det alltid være en viss faglig uenighet om de enkelte plasseringene. Men det viktige er at en har bidratt til å fokusere på arter som krever en fortlopende oppmerksomhet for å rekke å registrere mulige forverringer for det er for sent. Rødlister bør følges opp av forvaltningsplaner og av forvaltningstiltak: artsfredning, arealvern, skjotseltiltak osv. Dette er bare i liten grad kommet i gang. Men i vår tid da vern av biologisk mangfold er et yndet tema i de fleste offentlige festtaler, er det opplagt at et slikt arbeid må fores videre.

Vår norske rødliste kom i 1992, i form av en rapport fra Direktoratet for Naturforvaltning (DN-rapport 1992-6). Her er det ført opp totalt 1839 arter av karplanter (høyere planter), sopp, lav, moser, virveldyr og en rekke grupper virvellose dyr. Mange grupper er ufullstendig kjent, og bl. a. alger og svært mange grupper virvellose dyr er ikke tatt med. Men det er da en start. Av våre hjemmehørende karplantearter er 234 arter (ca. en sjettedel) ført opp på rødlista. Tre av disse finnes ved Østensjøvannet: vasstelg, kjempestarr og storandemat. I tillegg så finnes det selvsagt en del rødlistede dyrearter her også.

Vasstelg (V, sårbar)

Vasstelg er en liten bregne (telg er et samlenavn på en god del bregner) som vokser i rik sumpskog i lavlandet på nedre Østlandet. Den er en ganske vakker, tuedannende bregne med stive, gulgrønne,



blanke blad med ganske breie, lite innskårne bladavsnitt. De ytterste, sterile bladene i tua er en god del mindre og står mer horisontalt ut enn de indre, sporebærende bladene som er opprette. Vasstelg har ingen vegetativ formering (som de mattedannende bregnene har) og kan derfor bare formere seg med sporer. Forekomstene er som regel ganske små, det er ikke uvanlig å finne bare ett eller noen ganske få individer på hvert sted. Antall kjente forekomster i Norge har gått kraftig ned i løpet av vårt århundre. Rike sumpskoger groftes, hogges eller bygges ned. Har du sett restene av det tidligere Lysakertjernet, som nå ligger omtrent under motorveiutfletningene ved avkjørselen til Fornebu, så har du et ganske godt bilde av hva som gjerne skjer med vasstelglokalteter. Vi har en ganske fin liten bestand av vasstelg (rundt 15 individer) på Bogerudmyra, nær det gamle Klopptjern på den vestre øya mellom kanalene. Forekomsten er utilgjengelig annet enn for personer som i forvaltningsøyemed har dispensasjon for ferdsel med båt. Tidligere vokste det vasstelg også rundt søndre del av selve Østensjøvannet, men her har kanalgravinga og vegetasjonsendringer de siste

tiårene gjort at arten har forsvunnet. Nærmeste andre forekomster er et sted i Lillomarka (ett individ) og et sted i Gjelleråsmarka (noen få individer).

Kjempestarr (V, sårbar)

Kjempestarr er vår største starrart og kan bli omtrent mannshøy. Starr er en stor planteslekt (rundt 100 arter i Norge) av grasliknende planter med knøttsmå, uanselige blomster som sitter i tette runde eller avlange aks. Mange starrarter vokser fuktig, på myr og i vannkanter, og kommer da gjerne inn



under det vi i dagligtalen med en sekkebetegnelse kaller siv.

Kjempestarr har grasliknende blad som kan bli halvannen centimeter breie og en stor samling mørkebrune aks som kan bli bortimot 10 cm lange. Arten

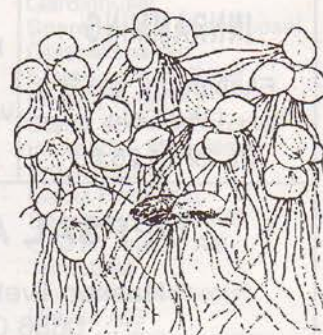
har bare tre intakte forekomster i Norge (av 10 som har vært kjent). Den største er ved Tjersrudtjern i Bærum (der den muligens står i fare for å bli berørt av en byggesak). I tillegg har den en mindre forekomst på ei oy utenfor Tjome og, altså, på Bogerudmyra. Her har den en knottliten forekomst på samme oy som vasstelgen. Forekomsten har gått kraftig tilbake og er omgitt av en langt mer suksessrik og

offensiv starrart i området, stautstarr. Tidligere fantes arten også ved nordenden av Østensjøvannet, men er her forsvunnet etter utvidelser av Østensjøveien. Ryker arten her, og får problemer ved Tjersrud, så har vi med en akutt truet art i Norge å gjøre.

Storandemat (V+, hensynskrevende)

Andematartene er noen pussige små skapninger som lever frittflytende på vannflata og som er med på å farge små dammer og vannsamlinger irrgroen utover seinsommeren. I forbiarten vil en kanskje kalle det grønske, men det er ikke alger, men knottsmå blomsterplanter. De består bare av ett eller et par ovale, flate bladliknende skudd (skiver) med rotter som henger ned i vannet og fungerer som balanseorgan. Det meste vi ser av andemat er en vanlig art (vanlig andemat), som har under 5 mm breie skiver med bare ei rot. Men spredt med en østlig utbredelse i landet finnes en større art, med opptil en cm store skiver og et knippe med flere rotter: storandemat. Dette arten har gått kraftig tilbake, fordi den har vært vanligst i gårds-

dammer i lavlandet - biotoper som i våre dager enten fylles igjen eller lider under overgjødning. Storandemat kan finnes spredt innimellom sumpvegetasjon langs både Bogerudmyra og Østensjøvannet, mest ute mellom kanalene på Bogerudmyra. En masseforekomst av arten finnes i dammen i Østensjøbekken på Harry Fetts gamle eiendom (den i svingen før en kommer ned til Brynsenteret). ■



Illustrasjoner: Miranda Bodtger (Illustrasjonsbindet til Nordhagens flora)

Jan Wesenberg arbeider ved Norges Landbrukshøyskole, der han underviser i botanikk.

SOTHØNA er 5 år

Hvem sier at det er noe å skryte av? Vi gjør det! Det var i utgangspunktet ikke ment å bli stor og flott eller fargerikt.... Vi skulle bare.... Men ihvertfall har bladet kommet ut 2 ganger i året i 5 år. Så vi har et lite jubileum med dette nummer, nummer 10.

Erik Damsgaard kom med idéen om et medlemsblad på våren 1990. Marianne Østbye og Selma M. Monsen hev seg med og Sothona nr. 1 så dagens lys i juni.

Styremedlemmene har hele tiden vært sentrale i arbeidet, men også medlemmer utenfor styret har vært til god hjelp. Vi vil spesielt nevne Grethe Brosstad, Anne-Berit Gyberg og Jan Christensen. Vi takker videre alle som har vært skribenter, har tegnet, fotografert og solgt bladene for oss m.m.

Som mer eller mindre faste bidragsytere nevner vi Kjeld Magnussen, Jan Wesenberg, Yngve Kvebæk, Svein Dale, Stein Hoglund og Knut Eie for uten våre egne innslag.

For de som ønsker det er det ennå mulig å få kjøpe gamle numre av Sothona, men vi er dessverre utsolgt for nr. 1 og 2.

Vi håper også dette nummer faller i smak.....

Red



Takk til våre sponsorer

RAMM ANNE INNRAMMING Ekebergvn. 193 B 1162 Oslo Tlf. 22 74 26 88	LAMBERTSETER FOTO Tlf.: 22 28 05 03 Lambertseter Senter   Hydro Texaco Rustad TONY CHRISTENSEN Vask - alt i dagligvarer - video Rustadgrenda 2, 0693 Oslo Tlf. 22 28 03 87	BERGERSEN VANN og VARME a.s. Autorisert rørleggermester Enebakkveien 139 - 0680 Oslo Tlf.: 22 67 64 90 - Fax: 22 28 63 99 
OPPSAL APOTEK Haakon Tveters vei 94 0686 Oslo Tlf.: 22 26 11 97		Oslos største boligmarked  OBOS Telefon 22 86 55 00
OPPSAL UR-OPTIKKA/S Off. godkj. optiker N.O.F. Jan Gulbrandsen  OPPSAL SENTER Bank Aksept • Kreditkort Tlf. 22 26 50 94 		 Selskapsmat Tlf.: 22 67 64 90 Manglerud Blomster Manglerud senter 22 26 15 54
 STATOIL Service Bøler Bølerlia 1 0691 Oslo Tlf. 22 26 32 32	<i>Krinkelkroken</i> KAFFE - TE - GAVER Manglerud Senter Tlf. 22 27 14 70	TA EN OPTISK SYNSPRØVE Bøler Brillesenter & Ur A/S Vi har nå film og fremkalling  Bøler Senter - Tlf. 22 26 22 68
BØLER APOTEK Bølerlia 4 0691 Oslo Tlf.: 22 26 44 95		NARVESEN Manglerud T-bane TIPPING, RIKSTOTO Stort utvalg i LESESTOFF, VIDEO, KIOSKVARER Lambertseter Kro Langbølgen 3 (Lambertseter sentrum) 1150 Oslo, tlf. 22 28 03 22
 centra-mat a/s Manglerud Senter Tlf. 22 26 53 96		Veien til velvære TRIMHUSET TRESKEVEIEN 31 - MANGLERUD 0681 OSLO - TEL. 22 27 75 70 Aerobic - Helsestudio Solarium - Boblebad - Badstu  Hans Furu Løvsetfaret 118, 1188 Oslo · Tlf. 22 29 65 66 · Fax 22 29 91 67 Mobil: 94 34 12 18
		 Service Østensjø Låvevn. 70 Tlf. 22 26 33 35

ÅRSBERETNING 1994

A. FORENINGEN

1. STYRET

Styret har fra 10. februar 1994 bestått av:

Leder: Finn A. Gulbrandsen
Nestleder: Marianne Østbye
Sekretær: Selma M. Monsen
Kasserer: Gerd Hansen
Styremedlemmer: Manuel Rojas og Hanne Skram
Varamedlemmer: Bjørn Jacobsen, Tor Jacobsen,
Kari Lønstad og Johan Mollatt.

Grethe Brosstad har hjulpet styret med sekretærarbeid mens Selma M. Monsen bodde midlertidig i Lillehammer til begynnelsen av mars.

2. STYREMØTER M.M.

Det har vært holdt 10 styremøter og 1 idémøte angående økonomi etc.

Arbeidsutvalget har hatt 10 møter. AU har hatt telefonisk kontakt når dette har vært nødvendig. Det har vært 3 planleggingsmøter foran viktige avtaler hos Fylkesmannen og Byrådet.

3. KONTORGRUPPE

Det er opprettet en kontorgruppe der Grethe Brosstad har overtatt ansvaret for medlemsarkivet. Arbeidet er tidkrevende, og Grethe Brosstad har nedlagt mye arbeid.

Anne-Berit Gyberg har påtatt seg ansvaret for innkreving av lovet sponsorstøtte til Sothøna og almanakken. En stor takk til Grethe og Anne-Berit for innsatsen.

4. MEDLEMMER

Foreningen hadde ved årets utgang 1916 hovedmedlemmer, 846 husstadsmedlemmer og 30 foreninger/firmaer. Totalt 2790 medlemmer. En økning på 244 medlemmer.

5. MEDLEMSMØTER

Det er holdt 4 medlemsmøter i 1994.

10.02. Årsmøtet på Skullerudstua med påfølgende lysbildekåseri v/Cathrine Senje.

Tema: Oslo Øst. 80 fremmøtte.

14.04. Vårmøte i Folkets hus, Abildsø. Klaus Høiland viste lysbilder og kåserte.

Tema: Prøysen i kulturlandskapet. 50 fremmøtte.

12.10. Høstmøte på Skullerudstua. Lysbildekåseri v/Finn A. Gulbrandsen.

Tema: Østensjø gårds historie. 110 fremmøtte.

22.11. Lysbildekåseri i Folkets Hus, Abildsø. Cathrine Senje viste lysbilder og kåserte.

Tema: Oslo Øst. 50 fremmøtte.

Takk til alle som har deltatt på medlemsmøtene. En spesiell takk til foredragsholderne.

6. AKTIVITETER 1994

ØVV var medarrangør i Clean Air Games - friidrettsstevne med verdensstjerner - på Lambertseter 15.6.

Norsk ornitologisk forening (NOF) inviterte til fugletur rundt Østensjøvannet 26. mai (40 deltagere), 24. august (26 deltagere) og 22. september (15 deltagere).

29.06. Vandring i Østensjøvannets storstue. Regnet bort.

7. "SOTHØNA" - MEDLEMSBLAD FOR ØVV

Foreningen ga i 1994 ut "Sothøna" nr. 8 og nr. 9. ØVV får mye ros for medlemsbladet. Det har blitt holdt 4 redaksjonsmøter og 6 arbeidsmøter. Bladet er et viktig bindeledd mellom styret og medlemmene. Sothøna er en viktig del av vår informasjon til politikere og byråkrater m.fl. Bladet blir solgt i Østensjøbyen og er svært populært i Deichmans filialer.

Styret, med skrivehjelp fra Grethe Brosstad og Anne-Berit Gyberg, har gjort det mulig å utgi Sothøna. Selma M. Monsen har stått for lay-out/produksjon av originaler til trykkeriet.

Følgende har vært sponsorer for "Sothøna" i 1994:

ABB Miljø -	Oppsal apotek
Norsk Viftefabrikk A/S	Oppsal Blomsterforretning A/S
Krinkelkroken	Manglerud Bensinstasjon -
Abildsø elektriske	Esso
Lambertseter apotek	Oppsal Ur-Optikk A/S
Autokraft A/S	Eduard Fett & Co.
Lambertseter foto	Philips
K. Bøe A/S	Hans Furu
Lambertseter kro	Ramm Anne
Bademiljø-Experten A/S	Gardinhuset
Manglerud apotek	Sparebanken Nor, Oppsal
Mary Bjørk Modeller	Glasseksperten
Manglerud blomster	Statoil service, Bøler
Brukshunden A/S	Golden Town
Manglerud Sol og Video	Statoil service, Østensjø
Bryn Trykkeriservice A/S	Interoptik - Manglerud
Mor Ingers Mathus	Frank Sæther
Bøler Apotek	Isabel Helsekost
Møller Ryen	Sønsterud Sport A/S
Bøler Catering	Odd B. Jølstad AS
Narvesen - Lambertseter senter	Trimhuset
Bøler gartneri og blomsterforretning	Jørgensen Matsenter
Nye Bogerus Fisk-Vilt A/S	Ulrikke A/S
Roy K. Bøe A/S	Karinette Frisørsalong
Oasen - Kotengs Hagesenter	Unnis Helsekost
OBOS	Centra Mat
Deichmanske bibliotek, avd. Bøler	Wrigley Scandinavia A/S

En stor takk til Jan Christensen som har samlet sponsorstøtte.

8. MEDLEMSERVICE

"Sothøna" er gratis for foreningens medlemmer. Det er i tillegg sendt ut to informasjonsbrev til hovedmedlemmene.

Det gis medlemsrabatt på ØVV's T-skjorte og luftfoto av Østensjøvannet. Kun medlemmer får kjøpt foreningens nål. Holtet Verksted sender ut Sothøna og medlemssendingene for ØVV.

9. INVESTERINGER

Vi har investert i datamaskin og printer for å sette Sothøna selv. Videre har vi kjøpt stand og kaffekanner. Vi har også nye postkort for salg.

B. UTADRETTET VIRKSOMHET

1. ØSTENSJØDAGEN

Søndag 12. juni arrangerte ØVV Østensjødagen for andre gang. Østensjø janitsjar, Leikarringen Symra, skuespiller Finn Schau samt Dag Omholdt underholdt.

Lofsrud gård stilte med dyr på Vassenga. Anne Ekeli fra Tveita gård kjørte barn med hest og vogn, Verdens Naturfond hadde natursti og ØVV hadde fugletittetur og historisk omvisning.

Det ble solgt kaker og kaffe.

Takk til alle som gjorde Østensjødagen mulig.

En stor og varm takk til Anne Margrethe Møkleby, Gunnar Smith og de andre i sameiet Østensjø Gård som lot oss feire dagen på søndre Østensjø tun.

2. MINNA WETLESENDAGEN "STAND"

20. mars arrangerte ØVV stand for å markere dagen for grunnleggelsen av Minna Wetlesens husmorskole på Abildsø (grunnlagt 17. mars 1865). Det ble som vanlig servert gratis kaker og kaffe.

3. DEN INTERNASJONALE FUGLEFESTIVALEN

Søndag 9. oktober markerte ØVV denne dagen med stand ved Østensjøvannet.

4. MØTEVIRKSOMHET - OFFENTLIGE ETATER, POLITISKE PARTIER M.M.

Det er tatt kontakt med Direktoratet for naturforvaltning og Fylkesmannen pr. telefon og brev; i alt 5 ganger.

ØVV har vært i møter med Byrådet, Fylkesmannen, Riksantikvaren og Østensjø bydel. Det har vært avholdt et møte mellom ØVV, Østensjøvannets kulturfond, Bøler bydel, Manglerud bydel og Østensjø bydel. Det er holdt innlegg i åpen halvtime i Bøler og Østensjø bydelsutvalgsmøter, i alt 12 møter.

5. MØTEVIRKSOMHET NÆRINGS- / LOKALMILJØ- / NATURVERNFORENINGER M.M.

Foreningen har vært i møter med Aker Sogneselskap, GCS-trykkeri, arkitekt Stein Høgland, Norsk ornitologisk forening, Norsk botanisk forening, 4-H, Norges Naturvernforbund avd. Oslo & Akershus, i alt 6 møter.

6. INFORMASJON

Foreningen har stått bak 6 avisinnlegg om Østensjøvannet i 1994. Aftenposten har hatt et større oppslag om eventuell gravlund ved Abildsø gård. Østensjøvannet er nevnt minst 32 ganger i forskjellige oppslag i pressen.

ØVV har hatt 6 stands; 2 på Manglerud, 1 på Lambertseter, 1 på Lambertseter stadion (Clean Air Games), 1 på Oppsal og 1 ved Østensjøvannet (i anledning Lions "Hånd-til-hånd" aksjon 10. april) utenom arrangementer spesielt nevnt i årsmeldingen. En stor takk til Kristin Kvarme og standgruppa.

7. REPRESENTASJON OG SEMINARDELTADELSE

Foreningen har vært representert/deltatt i:

- Clean Air Games, arrangementskomiteen for miljøvernseminaret.
- "Gåsegruppa" i Oslo (som ØVV tok initiativet til). Her sitter representanter fra Miljøetaten, Park- og Idrettsvesnet, Naturvernforbundet i Oslo og Akershus, Fylkesmannen og ØVV.
- Skjøtselsplangruppa for Østensjøvannet (i alt 3 møter). I skjøtselsplangruppa sitter representanter fra Miljøetaten, Park- og Idrettsvesnet, Vann- og Avløpsverket, Universitetet i Oslo v/Botanisk museum og Zoologisk museum, Norges Naturvernforbund og Østensjøvannets Venner.
- Østensjøvannets kulturfond.

Skjøtselsplangruppa har hatt 3 møter.

8. KÅSERIER, EKSURSJONER, BEFARINGER, OMVISNINGER

Det er holdt lysbildekåseri for Oppsal Vel, Oslo lærerlags pensjonistlag, Deichmanske bibliotek, avd. Bøler og Oppsal, Internasjonalt forum, Fibromyalgiforeningen, Landslaget for Hjerte- og Lungesyke, avd. Østensjø, Fir'ern pensjonistlag og Grefsentun borettslag - i alt 9 kåserier.

Det har vært befaring med oppsynsmannen, Norsk ornitologisk forening, Hammer skole, Norges naturvernforbund, avd. Oslo og Akershus, Norske 4-H og Akershus 4-H.

ØVV har hatt omvisning for Siemens, IBM og Aker Sogneselskap. Det har vært avholdt befaring og planlegging for Philips gå-dag, i alt 4 møter.

ØVV har hatt fotoutstilling på Deichmanske bibliotek, avd. Bøler og Oppsal. Utstillere var Grete Zahl, Erik Damsgaard, Staale Dahlberg og Jørn Areklett Omre.

Ekskursjon med Hammer skole fra Lørenskog.

ØVV har bistått med stoff til undervisning om Østensjøvannet til Hammer skole, Ryenberget skole og Lambertseter videregående skole samt til særoppgaver for en rekke lærerstudenter og skoleelever.

9. FAKKELSTAFETTEN FRA MORGEDAL TIL LILLEHAMMER

Østensjøvannets Venner ble oppfordret til å ta et initiativ til et arrangement ved Østensjøvannet fredag 4. februar da stafetten passerte Østensjøvannet.

I samarbeid med Manglerud bydel, Høyenhall, Manglerud og Abildsø skoler, Manglerud kjøpesenter, Abildsø og Manglerud postkontor og Tveita ridesenter gikk arrangementet prikkfritt av stabelen fredag 4. februar. Boris Hansen, BU-leder på Manglerud, ledet tilstelningen. Et lokalt opptog gikk fra Østensjøvannet til Manglerud senter. ØVV takker alle for samarbeidet.

Det ble holdt ca. 4 forberedende møter.

10. ALMANAKKEN 1995

ØVV har i 1994 solgt almanakker. Opplaget var på 3000. Følgende gjorde det mulig å utgi almanakken:

Østensjø bydel	Landsbanken
Manglerud bydel	Norsk A/S Philips
A/L Oppsal Samfunnshus	Skullerudstua
Statoil service, Abildsø	Hellstrøm Flygel & Piano
Roger Hagen A/S	TK-Ventilasjon
Hurtigruta Bilglass A/S	Oasen Kotengs hagesenter
Exact Reisebyrå	Yngvil forlag

C. DIVERSE

1. GAMMELDAGS JORDBRUK M.M.

ØVV har startet arbeidet med å få laget en presentasjon av hvordan man kan tenke seg gammeldags jordbruk en del steder innenfor skjøtselsplanområdet. Dette gjøres i samarbeid med representanter fra Norsk botanisk forening, Norsk ornitologisk forening og 4-H, slik at den faglige kompetansen er på et høyt nivå. Arkitekt Stein Høgland er koplet inn for å få til en illustrert presentasjon av idéene.

2. FUGLETAKSERING

NOF og ØVV har for fjerde året på rad taksert fuglelivet ved Østensjøvannet. NOF har administrert tellingene. 120 arter er observert. Av uvanlige gjester ved Østensjøvannet kan nevnes lappiplerke, vandrefalk og tundragås, den 200. arten som er observert ved vannet.

3. PLANTEREGISTRERING

Norsk Botanisk forening v/Jan Wesenberg har avsluttet registreringen av planter ved Østensjøvannet. Totalt er det ca. 440 plantearter som er registrert i "Skjøtsesplanområdet", Kirkeskauen og ved Oppsal terrassehus, - langt mer enn det ØVV forventet. Dessverre har en del arter forsvunnet fra vannet og våtmarka pga. langvarig forurensning.

4. VANNKVALITETEN

Til tross for store kommunale tiltak er vannkvaliteten fortsatt dårlig. Dette skyldes bl.a. at fosfor lagres i sedimentene på bunnen. Totaltransporten av fosfor er på samme nivå som i fjor, dvs. bedre enn tidligere år. ØVV er imidlertid ikke fornøyd, og håper å kunne medvirke til at ytterligere tiltak gjennomføres. NIVA-undersøkelsen offentliggjøres i 1995.

5. KIRKESKAUEN

ØVV har sendt inn formelle protester mot bygging av eneboliger. Saken behandles i 1995.

6. RUNDKJØRING ØSTENSJØVEIEN/HAAKON TVETERS VEI

ØVV's prinsipelle holdning gikk imot rundkjøringen da den tok en liten bit av skjøtselsplanområdet. Subsidiert godtok vi den p.g.a. økt trafiksikkerhet i krysset og under forutsetning av at det lages en voll mot Østensjøområdet. Vi har også bedt om at det plantes stedsegne arter på den siden av vollen som vender mot Østensjøvannet.

D. VIKTIGE BEGIVENHETER

1. NRK "Ut i naturen".

Fjernsynet sendte en lang sekvens fra Østensjøvannet i "Ut i naturen" 21. november 1994.

2. GRAVLUND I ØSTENSJØOMRÅDET

Byrådet har avvist planene om gravlund i Østensjøområdet.



Meldinger fra ØVV

VI GRATULERER...

....oss selv!

Medlemsbladet vårt er 5 år.

130 år

For 130 år siden opprettet Minna Wetlesen Europas første husholdningsskole for piker på Abildsø gård 17. mars 1865.

Tekstinnskrivere

Har du lyst til å skrive inn tekst for Sothona-redaksjonen. Vi trenger nemlig flere flittige "tastaturfingre". Det kan være avskrift fra gamle dokumenter eller rett og slett å tyde "dårlig håndskrift". Vi ser gjerne at du har tilgang til PC med WordPerfect eller Word for Windows. Kanskje du har Aldus PageMaker også?

Ring tlf.: 22 27 12 54, Selma.

Flere kakebakere søkes

Kan du tenke deg å bake en kake til foreningen nå og da? Vi trenger kaker for salg på medlemsmøter og andre arrangementer i foreningens regi. Ring Grethe Brosstad på telefon 22 27 51 80 og meld deg som baker.

Gotisk håndskrift

Er det noen der ute som kan lese gotisk håndskrift og har tid på dagtid?

Har DU lyst til å forske litt i gamle arkiver?

Ring Selma, tlf. 22 27 12 54.

HAR du flyttet - eller SKAL du flytte?

Vi oppfordrer våre medlemmer til å sende oss melding om flytting slik at medlemsforsendelsene kommer riktig og raskest mulig frem til dere. Sothona vil ikke bli ettersendt hvis ikke melding om adresseendring er gitt.

Har du husket å betale kontingenten for 1995?

Foreningen trenger din støtte.

Mating av gjess

Det er mange som synes det er hyggelig å ta brød med til endene og gjessene. Vi ber dere om **ikke å kaste brød ut i vannet** til fuglene. Det som da ikke blir spist synker ned til bunnen og gjør vannet ennå mer "forurenset/næringsrikt". Vær så snill å **legge maten på land!** - Det vil også spurven like.

C

Takk til våre sponsorer


BØLER
GARTNERI OG BLOMSTERFORRETNING
BØLER GÅRD - 0690 OSLO
TELEFONER 22 26 01 95 - 22 26 09 34

AUTOKRAFT%
Dekk - Felger - Montering
Harry Fetts vei 4, Bryn
Tlf.: 22 27 23 50

**KARINETTE
FRISØR
SALONG**
Enebakkveien 203
Tlf.: 22 29 10 14

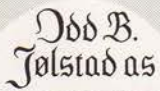

**AS ABILDSØ
ELEKTRISKE**
Aut. El. Entreprenør
God og rask service til riktig pris.
Telefon:
22 28 70 36

GULLÅREN
Manglerud Senter
Tlf.: 22 26 15 46
Åpent: Mand.-Fred. 10.00-19.00
Lørdag 09.00-16.00

Støtt apotekene i
lokalmiljøet
**LAMBERTSETER
APOTEK**
Langbølgen 1, 1150 Oslo

MANGLERUD APOTEK
Manglerud Senter
Åpningstider: Mandag - Fredag 09.00 - 17.00
Lørdag 09.00 - 13.00

**Lambertseter
Blomster**
Lambertseter sentrum
Tlf.: 22 28 10 75


**Odd B.
Jølstad as**
BEGRAVELSESBYRÅ
ABILDSØ
22 29 38 00

GOLDEN TOWN
Kinesisk Restaurant
"TA MED HJEM" SERVICE
Tlf.: 22 27 61 52
Manglerud senter


ST. HANSHAUGEN 22 60 90 55
GREFSEN 22 15 10 50
GRORUD 22 16 64 00
SMESTAD 22 49 10 02


**SØNSTERUD
PORT%**
Manglerud Senter
Tlf. 22 27 67 80

Pål E.W. Apall
Kiropraktor
Haakon Tvetersv. 8
0682 Oslo
22 26 35 29

INTEROPTIK
Manglerud AS
Optiker Harwiss
Manglerud Senter, 0612 Oslo
Tlf. 22 26 20 39.

sparebanken
NOR
**Din nærbank i området
rundt Østensjøvannet**
Bankkontorer:
Filial Oppsal
Østmarkveien 2
0687 OSLO
Telefon: 22 26 58 69
Telefax: 22 75 00 80

Filial Manglerud
Manglerud Senter
0679 OSLO
Telefon: 22 26 37 96
Telefax: 22 27 17 52

BRUKS -
HUNDEN
- alt i hundeutstyr
Vi ønsker våre to- og firbente
venner en GOD SOMMER!
Vi skreddersyr utstyr til
DIN HUND.

ÅPENT: Mandag - Fredag 11.00 - 18.00
Lørdag 11.00 - 16.00
Østensjøvn. 74, 0667 Oslo
v/Bryn senter
Tlf. 22 27 69 99


Esso
**MANGLERUD
BENSINSTASJON**
Enebakkveien 139 - 0680 Oslo
Tlf.: 22 67 75 15


Vern om Østensjøvannet
den uerstattelige arven

DIN NÆRBUTIKK FOR HERREKLÆR

**FRANK SÆTHER
HERREKLÆR**
MANGLERUD SENTER 2. ETG. TLF.: 22 27 60 03